

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.
Slavko Arbiter, „Bazovica“

KAŽIPOT

mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ

ISSN1845-5034 december 2011-januar 2012 letnik VII

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ
tel.: 324 321, 215 406, faks: 334 977

Urednica: Marjana Mirkovič
marjana.mirkovic@t-com.hr
tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirkovič v okviru projekta SI-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajatelj(i):

Slovenski dom KPD Bazovica, Podpinjoli 43, Reka
bazovica@bazovica.hr, zanj: Milan Grlica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjoli 43, Reka
vj.slo.nm.ris@gmail.com, zanj: Boris Rejcek

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Podpinjoli 43, Reka
vj.slo.nm.pgzagmail.com, zanj: Dimitrij Jelovčan Bulatović

ISSN 1845-5034

Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje: Krtipin Stock

Tisk: Tiskarna Sušak

Mesečnik finančno podpira jo:
Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Primorsko-goranska županija
Mesta Reka
Svet za narodne manjšine RH

Nakiada je 600 izvodov

Na naslovnici: Poklon pesniku Prešernu: Prijati!i, obrodile so
trte vince nam sladko!
Ksenija Grabušin, ob 3. decembru 2011. Foto: Luciano Bilbulić

Karikaturi na straneh 2 in 32:
Bojan Grlica

EGON in METKA (v začetku)

Slovenski dom KPD Bazovica
tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977
tajništvo, knjižnica in klubski prostori
torek in četrtek: 10.00-12.00, 18.00-20.00
Dop. pouk slovenščine: ponedeljek, začetniki: 17.00-18.30
nadaljevalci: 18.30-20.00
MePZ, vaje, ponedeljek: 18.00-20.30
Dramska skupina: po dogovoru
Folklorna skupina: sreda, 19.00-20.30
Plesna skupina: ponedeljek, 20.00-21.30, sreda, 20.45-22.00
Planinska skupina: torek, 20.00-22.00
Fotografska skupina: drugi in zadnji četrtek: 18.00
Mladinska skupina: po dogovoru
www.bazovica.hr/mladinci

Kažipot december 2011-januar 2012, št. 79-80, letnik VII

d	dogodki.....	3
n	napovednik.....	19
g	gorski kotar.....	24
i	iz drugih društev in svetov.....	25
n	novona knjižnihpolicah.....	26
n	napovednik 2012.....	26
a	aktualno.....	28
i	iz slovenske dediščine.....	29

23. oktober

Nensi Kodermac: 16. Ljubljanski maraton

Iz Ljubljane se nam je znova oglasila študentka fakultete za kineziologijo in šport Nensi Kodermac, tudi štipendistka z območja zamejstva, doma iz Lovrana. Udeležila se je letošnjega maratona, za kar ji iskreno čestitamo in se zahvaljujemo za prispevek ter ga objavljamo v celoti. Zahvaljujemo se tudi njeni sestri Pauli, študentki medicine na ljubljanski univerzi, za risbo in obenem obema tudi v prihodnje želimo uspešen študij.

Še en Ljubljanski maraton je za nami. Verjetno ste že vsi slišali za ta izjemni dogodek, ki se izvaja že 16 let zapored in zdaj, po toliko letih, že lahko rečem, da je postal prava slovenska tradicija ter pravi športni in rekreativni praznik. Tudi letošnji maraton ni bil izjema. Presegel je vsa pričakovanja, letos se ga je udeležilo kar 22 000 tekačev, kar je izjemna številka. Mednarodni turnir v Sloveniji vsako leto pritegne vse več športnikov in gledalcev s celega sveta ter se s tem še enkrat potrjuje, da ni pomembna velikost države, ampak njena duša.

Ljubljana se je to nedeljo znova preoblikovala v pravo tekaško prestolnico. Tekli so mladi in stari, znani in malo manj znani, rekreativci in tekmovalni tekači ... Skratka, tekli so vsi. Jaz sem tudi bila ena izmed velike tekaške družine. Tekla sem 10 kilometrov. Tekma je bila prva na vrsti in se je začela že ob 8.30 zjutraj. Vreme je bilo odlično za tek. Najprej 6 °C, ki so se še čez čas spremenile v 10 °C, kakor da ni bilo naročeno prav za nas. Brez dežja in prevelike vročine.

Na startu je bila značilna gneča, glasba in napovedovalec pa sta dvigovala adrenalin do neba. Uf, energije je bilo toliko, da bi jo lahko izvažali. Ob 8.30 se maraton začne ... in gremo ... Pot je bila izjemna. Tega občutka res ni mogoče opisati, dokler ga ne doživiš. Koliko energije in volje se je pokazalo takrat! Izjemno je bilo teči z množico, ki je utripala v istem ritmu.

Vsi gredo proti istemu cilju, vsi tečejo za svojo zmago, vsi so si konkurenca in hkrati navijači, motivatorji, prijatelji. Občutek je izjemen, res, poskusil! Na pol poti smo od organizatorjev Ljubljanskega maratona imeli pripravljeno vodo za okrepitev. Navijači so ves čas proge močno navijali in spodbujali in nekatere je tako povlekla izjemna energija tekačev, da so se za kratek čas kar priključili in tekli zraven. 10-kilometrski proga je sorazmerno kratka in kolona tekačev se ni veliko raztegnila. Pa tudi - ko nisem mogla več, me je ogromna množica vlekla naprej in ... samo še malo, pa bo.

Konec je bil zame najtežji. Osebni cilj je bil pod 50 minut; bilo je že 49 minut in sem morala hitro teči, sprintala sem na vohu v cilj in uspelo mi je doseči želeni rezultat. Vzdušje na Cankarjevi cesti je bilo res fenomenalno, da me je kar poneslo v cilj. Za prvič lahko rečem, da sem se izkazala s časom 49:13, zato sem zelo vesela, ker je moja želja izpolnjena.

Izbrala bi priložnost, da se zahvalim organizatorjem, ker so nas res lepo pogostili. Na koncu smo imeli dovolj sadja, vitaminskih ploščic, toplega čaja, čakali so nas različni novaki, veliko fotografov je bilo ... Hvala tudi mladim, starim, velikim, malim navijačem, ki so bili z nami združeni v teku in skupaj smo ustvarili čudovito vzdušje. Prav oni so tisti, ki so naredili maraton še posebno lep. Zato pohvala in zahvala prav vsem, ki so vztrajali in navijali.

Po teku na 10 km sta sledila še polmaraton - 21 km - ter veliki maraton, celih 42 km (ko takole razmišljam: to so tri dolžine pa še malo več od tistega, kar sem pretekla jaz! Res, vsaka čast!). Po teku sem z družbo še malo pogledala druge in navijala, počasi pa smo se odpravili na pico, ki se mi je v tistem trenutku čudovito prilegla.

Tukaj se je moj prvi maraton končal in z veliko volje čakam leto 2012, na katerem bom poskusila uresničiti cilj pod 44 minut. Navijajte zame, dragi bralci!

Naprej se je teklo do 16. ure, ko so zadnji tekači na 42 kilometrov počasi prihajali na cilj. Koliko tekačev, koliko srca, koliko naporov, koliko zmag ...? Bravo!

Naj za konec omenim še zmagovalce:

10 kilometrov je prvi pretekel Mitja Krevs v nekaj več kot 31 minutah. Najboljša ženska v isti kategoriji je bila Mojca Grandovec s časom 39:37. Po 21. kilometru je prvi na cilj prišel Anton Kosmač s časom 1:08:56. Na 21 kilometrov v ženski kategoriji je slavila Lidija Cerkovnik s časom 1:20:59. Kenjjec Daniel Too je s časom 2:08:25 postavil nov mejnik Ljubljanskega maratona v teku na 42 km. Njemu je sledila sonarodnjakinja Lydija Kurgat s prav tako izredno hitrostjo, 42 km je namreč pretekla v 2:33:01. Prepričana sem, da smo tudi mi tekači gledalcem in navijalcem napolnili baterije z veliko voljo in željo ter jih spravili k pripravam na naslednji Ljubljanski maraton, ki bo 21. oktobra 2012. Do takrat je še veliko časa, VSEM se uspe pravočasno pripraviti, pa lepo vabljeni!

Hočem samo še reči - bravo vsem sodelujočim! Se vidimo ob letul

Nensi Kodermac

Avtorica risbe je Paula Kodermac.

DOGODKI JANUAR

4.-5. november

MKD Ilinden, Reka/KD Zora, Opatija
Festival književnosti

V okviru 4. mednarodnega festivala književnosti Dnevi ljubiteljev knjige v organizaciji reškega Hrvaškega društva književnikov je bila predstavljena tudi dvojna številka (VIII in IX - 2011/2012) literarne revije Književno pero, v kateri objavljajo tudi avtorji iz Slovenije (Ivo Stropnik, Željko Perović, Nino Fiisar, Cvetka Bevc, Zoran Pevec, Jože Štucin, Peter Andrej, Petra Kolmančič, Jure Drlječan), s prispevkom

O nacionalnem in političnem vidiku v dramah Viktorja Cara Emina pa sodeluje tudi donedavni vodja dramske skupine KPD Bazovica Siniša Posarič. Cvetka Bevc je sodelovala tudi na okrogli mizi o stikih med ustvarjalci z območja nekdanje Jugoslavije in njihovi vlogi v evropskem kontekstu, skupaj s skupino umetnikov - to so pesnik in prevajalec Željko Perović iz Maribora ter kantavtorja in pesnika Peter Andrej in Andrej Tomšič iz Ruš - pa so v Opatiji predstavili slovensko književnost. Cvetka Bevc je med drugim povedala, da izdaja že deset let, piše vse, od poezije in kratkih zgodb do literature za otroke in scenarijev, naklada njenih del pa je navadno 500 izvodov. V razpravi je med drugim poudarila pomen sodelovanja v srednji in vzhodni Evropi in prevodov ter knjižnih sejmov, v Sloveniji pa predvsem vlogo javne agencije za knjigo. Poudarila je pomen jezika in zanj nujno državno skrb, da bi se v pisanem evropskem prostoru ohranila slovenska identiteta, vzpostavljene prek jezika in literature.

Marjana Mirković

Cvetka Bevc. Foto: Marjana Mirković

5. november

Hospitacija pri dopolnilnem pouku slovenščine na Reki

Ministrstvo za šolstvo in šport organizira in financira dopolnilni pouk slovenščine za Slovence in njihove potomce v tujini. Za vsebino dopolnilnega pouka in strokovno usposabljanje učiteljev pa je pristojen Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Del programa letošnjih strokovnih priprav za učitelje in druge spodbujevalce slovenstva v tujini, ki se podajajo na zahtevno pot poučeva-

nja slovenščine in širjenja slovenske kulture v oddelkih dopolnilnega pouka, je bila 5. novembra 2011 hospitacija pri pouku gospe Dragice Motik na Reki. Udeležencem strokovnih priprav je bila tako dana možnost, da so lahko v živo, pri treh šolskih urah, spremljali potek dopolnilnega pouka slovenščine. Na hospitacijo so bili povabljeni na novo izbrani učitelji dopolnilnega pouka slovenščine v tujini: dr. Mira Delavec, ki bo poučevala v več krajih v Nemčiji, Zoran Jovičić, spodbujevalec slovenske kulture in slovenstva nasploh v Rumi v Srbiji, in mag. Milena Spremo, prav tako iz Srbije. Navzoči sta bili tudi Tatjana Jurković, sekretarka na Ministrstvu za šolstvo in šport RS, ter Melita Steiner, organizatorica strokovnih priprav z Zavoda RS za šolstvo in šport.

Pri pouku so bili odrasli udeleženci pouka z Reke in okolice, ki enkrat na teden izpopolnjujejo znanje slovenščine in poznavanje slovenske kulture. Pri urah, ki so jih spremljali novi učitelji, so udeleženci pouka nadvse tvorno in zagnano sodelovali. Njihove dejavnosti so bile v ospredju, učiteljica jih je spodbujala in usmerjala k izbranim oz. predvidenim dejavnostim. Udeleženci pouka so bili ves čas v središču učnega procesa. Vanj so bile vključene govorne, pisne in bralne dejavnosti. Dialogi, ki so jih udeleženci sami ustvarjali, so se nanašali na osnovno besedilo, na legendo o Ajdovski deklici na Prisanku, ki je bila rdeča nit učnih ur.

Pri pouku med hospitacijo.
Foto: D. Motik/T. Jurković

V okviru učnih ur je bilo nazorno predstavljen, kako je mogoče slediti ciljem dopolnilnega pouka slovenščine in prepletati različne vsebine za spodbujanje in ohranjanje slovenstva na tujem. Učiteljica je skupino udeležencev razgibano peljala od prvih motivacijskih korakov

do uspešnega in tudi zanimivega konca. Dejavnosti govornega značaja je spontano prepletala s pevskimi prvinaми. Že ob najmanjši učiteljičini spodbudi so udeleženci začeli peti pesmi, ki so se jih naučili pri pouku. Na koncu pouka so udeleženci zaigrali odlomek iz njihove skupne »šolske« prireditve, ki so jo pripravili na koncu preteklega šolskega leta. Odlomek pripoveduje o Cerknškem jezeru in Povednem možu ter čarovnicah. Gostom so udeleženci pouka povedali, da so čarovnice izdelali sami pri pouku, pri učnih urah so brali legendo in se o njej pogovarjali. Učiteljica jih je spodbujala k pisanju dramskega besedila, osnutek pa so na vajah dopolnjevali in tako ustvarili pravo dramsko igro.

Lilijana Čargonja, Glorija Segnan, Slavica Bačić - Yukotić in Zdenka Kallan - Verbanac.
Foto: D. Motik/T. Jurković

To svojo stvaritev so z velikim veseljem predstavili tudi obiskovalcem, ki so se pripravljali na poučevanje v Srbiji in Nemčiji.

Po predstavi čarovnic so se gostje pogovarjali z udeleženci pouka. Izvedeli so marsikaj zanimivega: »Rada hodim k dopolnilnemu pouku slovenščine, ker se učimo o kulturi, literarnih vsebinah ... Tudi šavrinke smo spoznali in jih predstavili pri pouku. Prav zaradi te vsebine smo ugotovili, da so podobne življenjske zgodbe znane tudi v bližini Reke, na Grobniku.« Druga udeleženka je vzbudila zanimanje navzočih, ko je rekla: »Tudi doma se pogovarjam z možem, z družino o tem, kar spoznavam pri pouku. Z možem sama naprej raziskujem.« Naslednja je dodala: »Všeč mi je, da igramo, da govorimo med seboj, da se veliko pogovarjamo in urimo sporočanje.« Še eno mnenje o pouku: »Ure minejo v trenutku, sploh se ne zavem, da je že konec.« V pogovoru je sodelovala tudi

učiteljica. Poudarila je, da so pri pouku spoznavali v živo tudi slovensko kuhinjo in recepte za pripravo slovenskih jedi. Udeleženci pouka so k učnim uram prinesli še vroče ajdove žgance, kisló zelje in kranjske klobase. Skupaj z učiteljico so uživali ob slastnih dobrotah za pogrnjeno mizo. Na prtu je bil izvezen slovenski motiv, ročno delo ene od udeleženk pouka. Govorili so o receptu, njegovih različicah po slovenskih pokrajinah, o pomenu značilnih slovenskih jedí za posameznike in za Slovenijo ... Pri tem so doživljali vse tisto, zaradi česar hodijo k dopolnilnemu pouku. Premalo časa je bilo, da bi udeleženci pouka lahko povedali še več. Bilo pa ga je dovolj, da smo vsi začutili vzdušje in tisto, kar nas povezuje. To pa je tudi ključ do slovenskega izročila in slovenstva.

Melita Steiner

Pri pouku. Foto: D. Motik/T. Jurkovič

5. november
Slovenski dom KPD Bazovica
Življenje pod Triglavom, razstava
Sfinga, film

V prepolni dvorani Slovenskega doma KPD Bazovica se je začel prvi del večera v organizaciji planinske skupine društva in v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije (PZS) in Slovenskim planinskim muzejem (SPM), na katerem so predavali film Sfinga, dogodek pa se je zatem nadaljeval nadstropje višje, v klubski sobi in z razstavo Življenje pod Triglavom, na kateri se predstavljajo organizacije, navzoče v slovenskem gorskem svetu: Triglavski narodni park, Gorska reševalna zveza Slovenije, Slovenski planinski muzej in Alpska konvencija.

S pesmijo Oj, Triglav, moj dom in poznejšim sporedom pesmi sorodne vsebine je program napovedal mešani pevski zbor KPD Bazovica, ki

ga vodi Maja Dobriša. Navzoče, med katerimi so bili tudi gostje iz Slovenije (podpredsednica PZS Slavica Tovšak, oseba za odnose z javnostmi PZS Zdenka Mihelič, kustosinja SPM Elizabeta Gradnik, idejni avtor in scenarist filma Sfinga Tine Marenče, predsednik planinskega društva PD RTV Ljubljana Brane Krebs in vodja Gorske reševalne službe v Ilirski Bistrici Vladimir Dekleva) ter poleg znanih reških planincev in alpinistov tudi predstavnik Hrvaške planinske zveze (HPS), predsednik izvršnega odbora Vladimir Novak in glavni tajnik Darko Berljak, sta v imenu KPD Bazovica uvodoma pozdravila predsednik Milan Grlica in vodja planinske skupine Darko Mohar, ki je ob tej priložnosti tudi izrazil upanje, da bi sedanja zbirka o planinstvu v Ogulinu sčasoma prerasla v muzejsko. Oba sta izrazila tudi veliko zadovoljstvo z odličnim sodelovanjem med planinci. To sta v svojih besedah potrdila tudi Slavica Tovšak in Darko Berljak, ki je spomnil, da sta planinski zvezi Slovenije in Hrvaške pred dvajsetimi leti podpisali sporazum o izenačevanju pravic v obeh državah, in omenil podatek, da je bil Jakob Aljaž prvi častni član HPS. Listino o tem pa hrani SPM, je v svojem nagovoru med drugim povedala Elizabeta Gradnik in vse povabila na obisk v SPM v Mojstrani. Tine Marenče je spregovoril o filmu Sfinga, ki govori o osvajanju stebra tik pod robom Triglavske severne stene, težavah pri snemanju in zadovoljstvu ob dobrem sprejemu in tudi priznanjih. Tudi v prepolni dvorani Slovenskega doma je bil film Sfinga, katerega režiser je Vojko Anzeljc, scenarista Tine Marenče in Gregor Kresal, avtorja glasbe pa Tomaž O. Rosu in skupina Siddharta, sprejet z navdušenjem in številnimi čestitkami.

Marijana Mirkovič

V pogovoru ob sprejemu. Foto: Anita Hromin

MePZ KPD Bazovica in zborovodja Maja Dobrila.
Foto: Anita Hromin

Elizabeta Gradnik. Foto: Anita Hromin

Sfinga

Igrano-dokumentarni film *Sfinga* v režiji Vojka Anzeljca je bil predstavljen aprila 2011.

Film na simpatičen in izviren način primerja prvenstveni in prvi prosti vzpon v smeri Obraz Sfinge, ki je v najbolj markantnem delu Triglavске severne stene. Osrednja zgodba gledalca popelje od priprav alpinistov na vzpon, po poti do stene in čez njo, vse do tako želenega vrha. V uvodnih minutah filma preletimo najlepše koticke Triglavskega narodnega parka in mimogrede pokukamo tudi v zgodovino osvajanj in prvih pristopov na Triglav. *Sfinga*, ki jo prikazujemo kot živo bitje, ves film drži vse valeti v svojih rokah in se plezalcev otepa z različnimi ukanami. Največja zanka, ki jo postavi, je v tem, da časovno pomeša in skoraj dobesedno zlije v enega oba najpomembnejša vzpona v Obrazu, tj. prvi vzpon nasploh, ki sta ga leta 1966 po desetih letih poskusov opravila Ante Mahkota in Peter Ščetinin (v filmu sta ju upodobila brata Miha in Anže Marenče), ter prvi prosti vzpon iz leta 1995, ki sta ga opravila Gregor Kresal in Miha Kajzelj. Idejo in scenarij sta zasnovala alpinista Tine Marenče in Gregor Kresal, vizualni videz filma Matej Križnik, ton pa Gašper Loborec. Glasbo je prispevala glasbeno skupina Siddharta, animacije pa studio Ke-rozin. Filmska ekipa je v zahtevnih snemalnih razmerah snemala pod vodstvom producenta Saša Kolariča in Produksijske skupine Mangart.

Film *Sfinga* je bil letos aprila na Mednarodnem gorniškem filmskem festivalu nagrajen z nagrado občinstva. Več: www.pzs.si

Življenje pod Triglavom

Razstava govori o zgodovini organiziranega planinstva in življenju pod Triglavom, Očakom, pod katerega praktično sodi celotna Slovenija. Slovence so gore, planinstvo in gornišstvo bistveno zaznamovali in postali del življenja: tu so planinska društva, prostovoljno vodništvo, delo z mladimi in delo mladih, usposabljanje in preventiva za varnejše obiskovanje gora, alpinizem, kjer imamo svetovno znane alpiniste z vrhunskimi dosežki, športno plezanje, kjer slovenske športne plezalke in plezalci dosegajo odlične rezultate, planinske kočice in več kot 9000 kilometrov planinskih poti, turno kolesarstvo ...

Razstava opozarja tudi na varovanje gorske narave in narave nasploh ter znanje o flori in favni, za kar skrbi usposabljanje v okviru PZS, so med drugim zapisali v besedilu PZS.

Več: www.pzs.si

11. november
Teologija, Reka
Reka in Rečani v zgodovini medicine

Na letošnjem srečanju z naslovom Reka in Rečani v zgodovini medicine so v okviru sodelovanja s slovenskim znanstvenim društvom za to področje iz Ljubljane znova sodelovali tudi gostje iz Slovenije, nam je prijazno sporočil dr. Ante Škrobonja, predsednik Hrvaškega znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture.

Tako so profesorica Duša Fischinger, dr. Janez Fischinger in dr. Aleš Fischinger avtorji prispevka z naslovom Dr. Franz Tripold (1865-1956), pomembna osebnost opatijske medicine; dr. Aleš Fischinger, dr. Barbara Fischinger in dr. Janez Fischinger so sodelovali s prispevkom Začetki biovremena v Opatiji, Lejla Peternjel - Uran in dr. Zvonka Zupanič - Slavec s prispevkom Santorio Santorio (1561-1638) in nova kvaliteta medicine in kvantifikaciji - ob 450. obletnici rojstva; Urška Železnik in Darko Darovec sta predstavila Istrski sanitetni kordon ob gro-

žnji kuge v 18. stoletju, dr. Slavica Zupanič - Slavec pa še Kontracepcijo, od nekaj do peroralne hormonske terapije - ob 50. obletnici odkritja »antibaby pilule«.

Marjana Mirkovič

Duša Fischinger. Foto: Igor Salopek

11. november Platak Numerološka proslava

V numerologiji številki 11 pripisujejo po eni strani mističnost, črno magijo, nasilje, greh, bolezen, z druge strani je to številka moči, stvaritve mogočnih originalnih in ambicioznih načrtov. Enajstice ne priznajo in ne prenašajo nobenih omejitev, to je številka zmage človekove volje. Kljub vsemu negativnemu, kar se nanaša na številko 11, so se planinci KPD Bazovica odločili, da datum 11. 11. 2011 zaznamujejo na poseben način: ob 11. uri in 11 minut so se zbrali na 1111 metrov visokem Platku nad Reko. Na podobno so idejo prišli tudi planinci PD HP in HT Učka z Reke, ki so jim se priključili še člani drugih reških društev, tako da se je na Platku zbralo čez petdeset planincev. Po fotografiranju se je del navzočih povzpel na Snježnik oziroma Radeševo. Veselo proslavo so nadaljevali v Domu Sušak. Na vprašanje, ali je pametno slaviti številko, ki ji mnogi pripisujejo številne negativne lastnosti, je najbolje odgovoril član PS Bazovica Zoran Bistričič: Planinci so taki ljudje, da vse negativno obrnejo v pozitivno smer. Druženje z naravo in z ljudmi mora tudi na ta dan prinesiti veliko pozitivne energije. Ta dogodek naj bi bil tudi uvod v proslavo desete obletnice delovanja planinske skupine KPD Bazovica v letu 2012. Enajstica naj bi skupini dala moč, da uresniči izredno ambiciozen načrt dela v jubilejnem letu.

Darko Mohar

11. 11. 2011 ob 11,11 na Platku. Foto: Anita Hromin

12. november Kulturni dom, Dnevi kulturne dediščine Kobarid Romeo in Julija (pa še kaj)

Prireditve Dnevi kulturne dediščine poteka teden dni, od zadnje sobote v novembru in v prvi polovici decembra. Namen je poleg domačih združiti še slovenska kulturna društva iz sosednjih držav Slovenije, ki bi pokazala in predstavila svoje delovanje na kulturnem področju. Poleg dosedanjih Italije in Avstrije sta bili letos povabljeni tudi društvi iz Nemčije in Hrvaške, od koder smo mi povabilo z veseljem sprejeli. Koncept prireditve je, da društvo iz ene od povabljenih sosednjih držav odigra eno gledališko predstavo, zaželeno je komedija, pred tem pa nastopi tudi pevski zbor ali katerega druga skupina tega društva, v preddverju pa se pripravijo tudi razstava slik, fotografij ali česa podobnega.

Z našo gledališko igró Romeo in Julija (pa še kaj) smo se tako predstavili v Kobaridu, na povabilo Tomaža Vidriha, predsednika tamkajšnjega Kulturno-turističnega društva Sveti Volar.

Na pot smo se odpravili v dopoldanskih urah. Ob lepem vremenu in prijetni vožnji smo se kar hitro znašli v mestecu Deskle in se okrepčali z izvrstnim kosilom, pico. V piceriji Vinazza pripravljajo okusne pice na "tisoč" načinov. Zadovoljni smo nadaljevali pot v Kobarid, tam pa nas je pred Kulturnim domom pričakal predsednik Tomaž Vidrih. Odložili smo rekvizite, potrebne za igró, si ogledali atraktivno dvorano in garderobo ter odšli na krajši sprehod. Tehniki so seveda ostali v domu, postavili kulise in priredili oder za nastop.

Prišel je čas za nastop. Dvorana je bila habito polna. Ob 19. uri se je začela naša igra, 19. uprizoritev po vrsti! Publika je izredno pozorno spremljala naše dogodke, se smejala in po potrebi zaploskala. To nas je veselilo in dodatno dalo volje, da zaigramo kar se da dobro. In tako je bilo. Dobili smo zaslužen aplavz in čestitke. Domačini in organizator so bili zadovoljni z našo predstavitvijo. V garderobo nas je prišla pozdravit Rina Berginc iz KD Drežnica in se nam pridružila pri zakuski. Po prijetnem druženju ter podelitvi daril smo se zahvalili organizatorju, se pozdravili in odpeljali domov. Opolnoči smo bili že na Reki.

Zdenka Jelovčan

Nastop dramske skupine v Kobaridu.

Foto: Tolja Hramin

12. november Učka Izlet planinske skupine

Izlet planinske skupine KPD Bazovica iz rednega načrta delovanja v letu 2011 je bil izpeljan kljub mrzlemu in precej vetrovnemu vremenu. Bazoviškimi planincem sta se priključila tudi zakonca Dekleva iz PD Snežnik iz Ilirske Bistrice. Kot cilj izleta je izbran 1012 metrov visok vrh Babin grob nad Lovransko drago. Malo pod vrhom je kup kamna na mestu, kjer se je v davnih časih želela spočiti stara nona, ki se je napotila od Lovrana v vasico Mala Učka. Pred zimski čas je bil, začel je padati prvi sneg. Utrujena nona je zaspala in zmrznila. Podobne zgodbe poznajo številni alpski in predalpski kraji. Danes nekaj metrov naprej stoji lično majhno leseno Babino planinsko zavetišče z dvema ležiščema.

Pot iz Lovranske drage vodi po stezah, po katerih se je nekoč hodilo v goro opravljat različna kmetijska dela. Ob poti so ostanki nekaj naselij, v katerih se je prespalo v času del. Čeprav so zarasle in podrtje, stavbe še dandanes govorijo o iznajdljivosti in gradbeni večini takratnih ljudi. Tudi pot je tako speljana, da se v poletni vročini stalno drži sence, ob zimskih mrzlih vetrovih pa je stalno v zavetju.

Učka se je že oblekla v jesenske barve, v senčnih straneh je bilo celo nekaj slane. Na morju je pihala izredno močna burja, veliki beli valovi so se valjali vzdolž Reškega zaliva. Hoja po zapadlem listju je bila mehka, šumeča in uživaška. Vzpona je bilo za več kot šesto nadmorskih metrov, ni pa bil prav nič utrudljiv. Zoran na čelu majhne skupine si niti za trenutek ni mogel spočiti od ženskega govorjenja. Misli, da mora zato dobiti beneficiran vodniški staž. Počitek na soncu je sledil pri zavetišču. Na vrhu pa je močno pihalo, tako da se ni dalo dolgo uživati v krasnih razgledih na Reko, Reški zaliv in kvarnerske otoke. Žato so se udeleženci na hitro spustili čez drn in strn do sicer tokrat suhih, drugače lepih slapov, ki z visokega padajo v globel Moščeničke Drage. Potem je sledil še spust do opuščene vasice Visoče in prehod do avtomobilov, po robu Medvejske drage. Za konec smo se še sprostili v konobi v Lovranski dragi in se vrnili domov z veliko nabrane moči za naslednji delovni teden.

Darko Mohar

Prav nič niso bile utrujene. Foto: Darko Mohar

Pri zavetišču. Foto: Darko Mohar

15. november

Veleposlaništvo RS v RH

Posvet o gospodarskem sodelovanju

Veleposlaništvo Republike Slovenije v Republiki Hrvaški je pripravilo posvet o možnostih vključevanja slovenske manjšine na Hrvaškem v čezmejno gospodarsko sodelovanje med državama. Poleg organizatorja (veleposlanik Vojko Volk in Bojan Škoda, ekonomski svetovalec), predstavnika Slovenskega poslovnega kluba (generalni tajnik Bojan Majič), Urada za Evropo z Reke (Marijana Košuta - Banković) in predstavnikov Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (dr. Breda Mulec, dr. Zvone Žigon) so se srečanja udeležili tudi vodilni predstavniki in predstavnice večine slovenskih društev (SKD Lipa iz Buzeta, SKD Gorski kotar iz Prezida, Društvo Slovencev iz Labina, SKD Snežnik iz Lovrana, SKD Sranko Vraz iz Osijeka, SKD Oljka iz Poreča, SKD Istra iz Pulja, SKD Ajda iz Umaga, SKD Nagelj iz Varaždina in SKPD Slovenski dom iz Zagreba). Iz društva KPD Bazovica se je srečanja udeležila podpredsednica Jasmina Dlačić, ki nam je prijazno posredovala tudi nekatere informacije.

Veleposlanik Vojko Volk je uvodoma predstavil aktualne politične in ekonomske razmere v Sloveniji in na Hrvaškem in v povezavi z gospodarskim sodelovanjem med državama poudaril, da bi bila vključenost slovenske skupnosti v te procese zelo dobrodošla. Bojan Škoda je v svojem nagovoru predstavil glavne kazalnike tesne gospodarske povezanosti med državama (na Hrvaškem je tako ali drugače navzočih kar 4447 slovenskih podjetij), ki se še povečuje, in vlogo veleposlaništva v teh procesih - predvsem pomoč slovenskim podjetjem pri premagovanju administrativnih ovir ob prodoru na hrvaški trg in njihova zaščita v primeru kakršne koli oblike diskriminacije.

V obdobju, ko se blagovna menjava med gospodarstvom še povečuje, je izjemnega pomena ustanovitev Slovenskega poslovnega kluba, na kar je opozoril Bojan Majič. Klub, ki trenutno šteje 43 članov, zanimanje zanj pa se povečuje, zagotavlja prostore in organizacijsko podporo za sestanke slovenskih podjetij ter tehnične in informacijske usluge pri vstopanju novih podjetij na hrvaški trg.

Dr. Breda Mulec je poročala o sprejetju Strategije Vlade RS o sodelovanju med RS in avtohtono slovensko narodnostno skupnostjo v sosednjih državah na področju gospodarstva do leta 2020 (dokument je objavljen na spletni strani www.uszs.gov.si), katere pomemben del predstavlja tudi vsebinski in terminski načrt, ter o izvedenih dogodkih v tem okviru. Napovedala je tudi, da bodo 23. in 24. novembra na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Slovenije iz Ljubljane in Inštitutom za narodnostna vprašanja potekale okrogla miza (z naslovom *Gospodarski izzivi in priložnosti čezmejnega sodelovanja*) in druge predstavitve zamejskega gospodarstva v okviru kariernega sejma, 7. decembra pa bo v sodelovanju s Klubom poslovnih žensk na posvetu v Ljubljani govor tudi o slovenskih podjetnicah iz zamejstva. Opozorila je tudi na projekt, ki naj bi vzpostavil čezmejne delovne prakse in prispeval k večji mobilnosti kadrov v obmejnem prostoru.

Dr. Zvone Žigon je govoril o gospodarskem povezovanju med Slovenijo in slovenskimi skupnostmi v zdomstvu in izseljenstvu, kjer je položaj precej drugačen od »zamejstva«. Kot alternativo in dopolnilo ponekod že obstoječim slovenskim poslovnim klubom je predlagal ustanavljanje gospodarskih sekcij ali referentov znotraj že obstoječih kulturnih in drugih društev ter oblikovanje seznamov podjetnikov slovenskega rodu, ki lahko s svojimi stiki in informacijami pomagajo veleposlaništvom, poslovnim klubom in podjetjem, hkrati pa je tako sodelovanje tudi v njihovem neposrednem poslovnem interesu.

Marijana Košuta - Banković je predstavila delo Urada za Evropo, ustanovljenega 2008 na Reki, da bi pomagal slovenskim skupnostim pri kandidiranju za sredstva EU. Med drugim je društva pozvala k sodelovanju v predlaganih projektih v letu 2012 v okviru že omenjene Strategije, kot del širše zastavljenega projekta pod pokroviteljstvom Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu pa napovedala oblikovanje portala mladih, ki naj bi pospešil čezmejne izmenjave, tudi v obliki delovne ali študijske prakse dijakov in študentov v podjetjih v obeh državah.

Ob tej priložnosti je Marijana Košuta - Banko-

vič še predstavila projekt, ki ga je Uradu za Evropo posredovala Ana Kunjadić iz Banjaluke, ki je zadolžena za delo Urada za Evropo v BiH. Ta bi bil v okviru razvoja ruralnega turizma in turistične ponudbe usmerjen v trajnostni razvoj lokalnih skupnosti, upoštevajoč lokalno tradicijo, kulturo in življenjsko okolje, ki bi jih obenem še krepil in tudi spodbudil podjetništvo ter povečal večšine na področju ruralnega turizma. Projekt bo pristojna turistična organizacija iz Banjaluke predvidoma prijavila na 2. razpis IPA CBC CRO BIH 2007-2013, priložnost za vključitev slovenskih društev na Hrvaškem v projektne aktivnosti pa je predvsem morebiten nastop folklorne skupine ali pevskega zbora na etno festivalu ali razstava izdelkov, ustvarjenih na kreativnih delavnicah v društvih, pa tudi drugo. Marijana Košuta - Banković je še napovedala, da se bo Urad za Evropo Reka udeležil sestanka projektnega tima v torek, 22. novembra, v Bjelovarju in posredoval morebitne predloge slovenskih društev v tej zvezi.

Razpravljalci iz vrst društev so nasploh bili zainteresirani za informacije, a so opozorili, da gre pretežno za društva s kulturno dejavnostjo in številno razmeroma šibkim članstvom, ki tudi večinoma sodi v starejšo generacijo, nekateri pa so omenili tudi svoje negativne izkušnje pri poskusih navezovanja poslovnih in drugih stikov s slovenskimi podjetji na Hrvaškem.

Vsi udeleženci so se strinjali, da je poglobitvena pomena oblikovanje baze podatkov slovenskih podjetij in podjetnikov.

Marijana Mirković

S posveta. Foto: Jasmina Dlačić

16. november
Parlamentarne volitve na Hrvaškem
Objava kandidatur

Državna volilna komisija RH je objavila kandidatne liste za parlamentarne volitve, napovedane z 4. december letos, na katerih naj bi -

po predvolilnih anketah -, največ glasov dobila koalicija Kukuriku (SDP, HNS, IDS in HSU). Volitve bodo znova potekale z neurejenim volilnim imenikom in pokojnimi volivci ter po volilnih enotah, katerih razlike v velikosti presegajo z zakonom dovoljeno odstopanje do petih odstotkov. Pripadniki narodnih manjšin še vedno nimajo pravice do dvojnega glasovanja, volili bodo lahko na splošnih listah, strankarskih ali neodvisnih, ali pa na posebni listi za dvanajsto volilno enoto, namenjeno kandidatom narodnih manjšin. Za sedež petih narodnih manjšin, ki poleg slovenske formalno obsega še zastopstvo albanske, bošnjaške, črnogorske in makedonske narodne manjšine, se tokrat poteguje dvanajst kandidatov, največ iz vrst bošnjaške narodne manjšine, Idriz Bešić (Gunja), Demal Bratić (Osijek), Nedžad Hodžić (Poreč), Ibrahim Ružnić (Reka), Sulejman Tabaković (Zagreb) in dr. Šemso Tanković (Zagreb), ki je omenjene manjšine v saboru zastopal v obeh dosedanjih mandatih. Iz vrst albanske narodne manjšine prihaja pet kandidatov, Pašk Kačinari (Zagreb), Ermina Lekaj Prljaskaj (Selce), Dželalj Maličić (Zagreb), Nikolle Prekpalaj (Vir) in Idris Sulejmani (Poreč). Kandidira tudi kandidat makedonske narodne manjšine Angel Mitrevski (Split). Slovenska narodna manjšina tudi na teh volitvah, enako kot 2007, nima svojega kandidata.

Na dvanajsti, manjšinski listi, so še kandidati za srbsko manjšino, ki voli tri poslance, madžarsko, ki ima svojega poslanca, tako kot italijanska manjšina, katere kandidat dr. Furio Radin je tako rekoč že izvoljen, saj nima protikandidata, ter češka in slovaška manjšina. Skupnega kandidata imajo tudi avstrijska, bolgarska, nemška, poljska, romska, romunska, rusinska, ruska, turška, ukrajinska, vlaška in judovska narodna manjšina. Skupno bo v parlamentu predvidoma osem manjšinskih poslancev.

Zanimivo je, da je med nosilci ene izmed volilnih list tudi rojak mag. Anton Josip Rupnik (1938) iz Pulja. V osmi volilni enoti, ki obsega Istru in Kvarner s severnojadranskimi otoki, je prvo ime na listi številka 26, Zelena stranka - Zelena alternativa - Zeleni. Mag. Josip Anton Rupnik je poln energije in zanesenjak, po poklicu magister znanosti s področja ekonomije in z dolgoletnimi vodstvenimi izkušnjami v

gospodarstvu. V politiki je, kot je povedal na priložnostnem srečanju po eni od televizijskih predstavitev na Reki, odkar pomni zase, saj je bil vedno angažiran in rad se je zavzemal za boljše in pravičnejše odnose v družbi. Ustanovil je stranko Zelenih in bil njen prvi predsednik, od sredine devetdesetih let je tudi svetnik v županijski skupščini v Istri. V središču pozornosti njihove stranke, precej prezrte v medijih, kot pravi, in tesno povezane s sorodnimi strankami in okoljevarstveniki v Sloveniji, Avstriji in Italiji, so varstvo okolja (boj proti igriščem za golf, tovarni kamnite volne Rockwool v Pičanu v Istri, termoelektrarni na premog Plomin, gensko modificirani hrani ...), uravnoteženo gospodarstvo (obdavičitev delnic ter dobička bank in monopolistov, spodbujanje obnovljivih energijskih virov, zmanjšati obremenitve na ceno delovne sile ...) in socialna pravičnost (brezplačno zdravstveno varstvo in šolanje, zmanjšanje stroškov lokalne samouprave in državne uprave, neodvisno sodstvo ...). Več: www.izbori.hr, zelenisavez.hr
 Marjana Mirković

Mag. Josip Anton Rupnik. Foto: Marjana Mirković

16. november

MK RH, Konservatorski oddelek na Reki
 Margit Verderber

Konservatorski oddelek na Reki je obiskal samostojni raziskovalec na področju kulturne dediščine Matjaž Matko iz Zavoda za ohranitev kulturne dediščine Nesseltal Koprivnik iz Koprivnika pri Kočevju. Na krajšem srečanju z vodstvom te ustanove, dogovorjenim s prijaznim posredovanjem Dušanke Gržeta, je z obsežnim skrbno dokumentiranim gradivom na kratko predstavil predlog za razstavo in predstavitev knjige o prvi rabski fotografiji Margit Verderber, ki je, kot je med drugim zapisal,

neznanka v hrvaškem umetnostnem prostoru. Sistematičen prikaz njenega delovanja na Kvarnerju je novo dejstvo o vlogi ustvarjalcev na skrbnem beleženju naše polpretekle zgodovine.

Konservatorski zavod na Reki je potrdil, da je zainteresiran za to domoznansko razstavo, ki bo pozneje na ogled tudi v Slovenskem domu KPD Bazovica, kar je dogovorjeno oktobra na srečanju z vodstvom društva. Razstava v galerijskih prostorih Konservatorskega zavoda v starem jedru Reke bo predvidoma na začetku kulturne sezone jeseni 2012, zaradi delovanja Margit Verderber na Rabu in v Kočevju bodo v projekt vključeni tudi Mesto Rab in tamkajšnji turistični urad in mestna občina Kočevje, dodatni pa velja še, da sta sicer enoti obeh lokalnih oblasti, v Kočevju in na Rabu, že dolgo tudi uradno povezani.

Marjana Mirković

Prihod parnika v pristanišče na Rabu. Fotografija Margit Verderber je iz priprave monografije za tisk. Arhiv Matjaža Matka.

17. november

Mestna hiša, Reka
 Slovensko-hrvaško sosodstvo

V dvorani mestne hiše na Reki so slovesno predstavili zbornik Slovensko-hrvaško sosodstvo. V imenu reškega župana Vojka Obersnela je navzoče pozdravil njegov namestnik Miroslav Matešič, dogodek pa sta organizirala Znanstveno-raziskovalno središče Univerze na Primorskem (ZRS UP) v Kopru in Zavod za zgodovinske in družbene znanosti Hrvaške akademije znanosti in umetnosti na Reki s področno enoto v Pulju, katerega upraviteljica dr. Sanja Holjevac je dogodek tudi vodila in povezovala. Predstavila

je navzoča urednika iz obeh ustanov, dr. Darka Darovca iz Kopra in dr. Petra Strčića z Reke, poudarila dobro sodelovanje med ustanovama in več skupnih projektov ter spomnila na posvet o demografskem in etničnem raziskovanju v Istri in Kvarnerju (2007), posebej pa tudi na posvet iz leta 2009, katerega rezultat je omenjeni zbornik, o katerem je Kažipot že poročal. Naštela je vse sodelujoče avtorje in poudarila, da je zbornik plodna podlaga za sodelovanje v prihodnje.

O publikaciji je spregovoril tudi dr. Darko Darovec, poudaril dobre stike na območju ob sedanjem obmejnem pasu še iz leta 1991, omenil razne teze o enotnosti Istre, ki pa jih zgodovinska dejstva ne potrjujejo. Istra je bila namreč vselej prizorišče bojev za konfine med različnimi lastniki, in prav simpozij leta 1991 je dal podlago tudi za mednarodno dejavnost, z željo predstaviti zgodovino kot uporabno na področju turizma in z vlogo, obvarovati kulturno dediščino in jo predstaviti drugod po svetu. Žal je propadel skupni projekt o glagoljaštvu, ki je naša skupna dediščina in bi jo kazalo širše predstaviti, je še poudaril dr. Darko Darovec in izrazil upanje, da bodo v tej zvezi v prihodnje naleteli na podporo oblasti, saj gre za edinstveno slovansko svetovno kulturno dediščino. Pri vsebini zbornika je med drugim omenil, da se, kar zadeva vprašanje meje, ta nekoliko bolj osredotoča na Istro, ker je ravno to območje, na katerega se nanaša problematičnost, na Piranski zaliv in izhod Slovenije na odprto morje. *Kot smo ugotovili, se je ta problematika preveč ukoreninila v odnosih med Slovenijo in Hrvaško, kar je spodbujala politika, manj pa ljudje ob meji, oni so manj obremenjeni, želijo si predvsem sodelovanje. ... Zbornik ima interdisciplinarni pristop, sodelujejo različni znanstveniki, a javnost s temi spoznanji ni seznanjena. Ta lahko posredujejo le mediji, ki pa ne spremljajo strokovnih, zgodovinskih dejstev, temveč le atraktivne izjave politikov, na žalost. ... Moramo se izogniti političnim vplivom in se zavedati splošnih danosti, ki so pripeljale do vprašanja meja, etničnih okoliščin, ki jih živimo in jih moramo vzpostavljati skozi druge mehanizme sodelovanja, da bi se v prihodnje uspešno razvijali. S tem namenom je nastal zbornik, ki je postavil znanstveni temelj, v duhu dobrega sosedskega sodelovanja in za sodelovanje v drugih priložnostih.*

Dr. Petar Strčić je v nadaljevanju med drugim omenil, da smo se navadili na to, da nas mediji o odnosih med državama obveščajo le o negativnem, in opozoril na dejstvo, da se na tokratno predstavitev sploh niso odzvali. Ob tem se je obregnil na njihovo senzacionalistično plat in kot primer omenil septembrsko srečanje in posvet v Kamporju na Rabu, kjer je v taborišču med drugo svetovno vojno umrlo več kot štiri tisoč ljudi, od tega več kot tisoč otrok, na srečanje so prišli vidni udeleženci z vseh strani, v dnevnikih pa je bil dogodek le na kratko omenjen. Dr. Petar Strčić je zatem spomnil na nekatera zanimiva zgodovinska dejstva, na primer na podatke iz matičnih knjig o Dolini pri Trstu, ki pričajo o tem, da je bila tam včasih večina prebivalstva hrvaška. V vrsti primerov je omenil tudi prvega predsednika Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu Franja Račkega, po rodu Slovenca iz Fužin, ter spomnil na zgodovinsko navzočnost prebivalstva slovenskega rodu in njihov prispevek k razvoju Reke. Tudi on je poudaril, da zbornik navaja zgodovinska dejstva, ki niso vselej navzoča, in da je to treba upoštevati pri branju, kar je dodatno ponazoril s primerom pomembne vloge generala Čada, ki je zaslužen, da Reka na začetku devetdesetih let ni nastradala.

Dr. Petar Strčić je ob tem pohvalil bogato založniško dejavnost ZRS UP v Kopru, mestu, ki ima na primer Glagoljaško ulico, ki pa je na Krku denimo ni, in tudi on izrazil obžalovanje glede - zaradi birokratske nemarnosti - propadlega skupnega projekta o glagoljaštvu. Omenil je tudi raziskovanje gradiva o Slovencih na Reki, kar obravnava predvsem študija Fluminensia Slovenica, avtorja dr. Irvina Lukežiča, navzočega tudi na predstavitvi, ki se ji, kot je dejal, kot prvi zvezek v nizu pridružuje tokrat predstavljene zbornik. Pohvalil je tudi dejavnost slovenske skupnosti na Reki in omenil letos promovirano doktorico zgodovinskih znanosti dr. Barbaro Riman in njeno soavtorstvo v monografiji o društvu Bazovica, publikaciji, katere recenzent je bil tudi on. Omenjena monografija bo kmalu predstavljena v slovenskem prevodu, to je v poznejšem pogovoru potrdil tudi na predstavitvi navzoči predsednik KPD Bazovica Milan Grlica, ki je za društvo prejel tudi poseben izvod zbornika. Dr. Petar Strčić je ob koncu svoje predstavitve spomnil tudi na vlogo drugih manjšin v razvoju Reke.

Predstavitve sta se udeležila tudi gosta iz Ilirске Bistrice, član društva za krajevno zgodovino in kulturo Franc Peklar in predsednik tega društva novinar Tomo Šajn.

Marjana Mirković

Dr. Darko Darovec, dr. Sanja Holjevac in dr. Petar Stričić. Foto: Marjana Mirković

18. november MMSU, Reka Bienale kvadrilaterale

V okviru spremljajočega programa Bienala kvadrilaterale so potekala organizirana predavanja in pogovori, na prvem večeru z gostoma iz Ljubljane. Kustos Tevž Logar (galerije ŠKUC, Ljubljana) je predstavil predavanje z naslovom Performativna fotografija Ulaya, kustosinja Mara Vujić (festival Mesto žensk, Ljubljana) pa Program performansov na festivalu Mesto žensk.

Tevž Logar je kustos in umetniški direktor Galerije ŠKUC v Ljubljani. Na akademiji za likovne umetnosti predava umetnostno zgodovino 20. stoletja. Izhodišče predavanja je bila razstava z naslovom Become nizozemskega umetnika Ulaya, ki je bila 2009 v ŠKUC-u in predstavila Ulayeve performativne fotografije z začetka sedemdesetih let, Tevž Logar je pozornost namenil odnosu performativnega in fotografskega medija, sodelovanju kustosa in umetnika oz. nastajanju razstave ter Ulayevi umetniški poti pred srečanjem z Marino Abramović in nastajanjem njunih skupnih del.

Mara Vujić je neodvisna kustosinja in umetniška direktorica mednarodnega festivala sodobne umetnosti, Mesto žensk v Ljubljani. Predstavila je pot te prireditve, ki je od usta-

novitve leta 1995 usmerjena v promocijo žena v umetnosti, in seznanila z načinom izbora in oblikovanja festivalskega programa, predvsem programa performansov. Več: www.mmsu.hr
Marjana Mirković

19. november Športna dvorana, Mavrinci Jesen na Grobniku, Castrum

Foto: Aneta Hromin

Jesen na Grobniku 2011, zbor Castrum. V skupnem nastopu devetnajstih zborov iz županije PGŽ je nastopil tudi MePZ KPD Bazovica pod vodstvom Maje Dobrila. Tolja Hromin je pesem *Vilo moja* dal na You tube, priporočamo.

22. november Slovenski dom KPD Bazovica Madžarska, dotik preteklosti Zapiski s potovanja po Madžarski Avtorja: Lidija in Darko Mohar

Obljuba dela dolg. Tokrat sta se potepala od Reke, prek Blatnega jezera do Budimpešte, od Mohača do Baranje in nazaj domov.

Predaval ja samo Darko, Lidija je tu in tam kaj prišepnila ...

Zanimivost potovanja so obiski malih urejenih mest, mostovi čez Donavo in Tiso, sončnih zahodov nad rekami, notranjosti prelepo poslikanih cerkva, in seveda to, kaj dva vrta planinca počneta na Madžarskem: sprehodita se na najvišji vrh (1048 m. n. m.) in pogledata širne daljave od zgoraj.

V torek, 22. novembra, smo se zbrali v veli-

ki dvorani Slovenskega doma, da bi si ogledali vtise s še enega potovanja oz. potepa našega predsednika Planinske skupine. Spet smo uživali v čudovitih fotografijah, ki so osebni vidiki avtorja in njegove Lidije, in prisluhnili njegovemu mirnemu in poučnemu predavanju. Naj za konec le citiram besede Milana Grlice: »Naj Darko in Lidija še potujeta in prineseta lepote nam znanih, a neznanih krajev, seveda na lastni račun.«

Še enkrat hvala Darku in Lidiji za prelepo potovanje in na svidenje ob nekem drugem potovanju - upam, da se tudi drugi pridružijo, saj vsi nekam potujejo.

Jasna Zazijal-Marušič

Budimpešta. Foto: Darko Mobar

23.-24. november
GR, Ljubljana
Kariera 2011

Na Gospodarskem razstavišču (GR) v Ljubljani je potekal sejem Kariera 2011, tokrat pod geslom Gospodarski izzivi in priložnosti čezmejnega sodelovanja in z namenom povezati s slovenske strani tiste organizacije, ki v svoji strategiji in dejavnosti namenjajo velik poudarek čezmejnemu sodelovanju in povezovanju s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

V ospredju je bilo gospodarsko sodelovanje; vladno strategijo na tem področju je predstavil Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) skupaj z Inštitutom za narodnostna vprašanja, medtem ko je GZS Zbornica osrednjeslovenske regije Ljubljana predstavila več uspešnih rezultatov dosedanjega sodelovanja in potenciala v prihodnosti. Med predstavniki slovenskih organizacij iz sosednjih držav

je med drugimi sodeloval tudi reški Urad za Evropo, njegova direktorica Marijana Košuta-Bankovič pa se je udeležila tudi okrogle mize z naslovom Gospodarski izzivi in priložnosti čezmejnega sodelovanja.

V nadaljevanju objavljamo krajši povzetek dopisa, ki ga je na slovenske organizacije naslovil sekretar na USZS-ju dr. Zvone Žigon, ki je po vrnitvi s štiriletnega mandata generalnega konzula v Clevelandu (ZDA) in letu dni mandata odpravnika poslov na veleposlaništvu RS v Canberri (Avstralija) zdaj zadolžen za vzpostavitev in krepitev sodelovanja na področju gospodarstva med Slovenijo in Slovenci po svetu. V dopisu opozarja na medresorski projekt tako imenovane »gospodarske diplomacije«, v katerega sodi tudi spodbujanje gospodarskega sodelovanja s slovenskimi rojaki oziroma slovenskimi gospodarskimi subjekti v zamejstvu in po svetu, v okviru ministrstva za zunanje zadeve RS (MZZ) ter USZS-ja. Med dolgoročnimi dejavnostmi predvideva med drugim oblikovanje seznamov vseslovenske spletne poslovne skupnosti in vrhunskih podjetnikov, kot morebitnega posvetovalnega telesa za sodelovanje s slovensko vlado, spodbuditev oblikovanja izseljenških poslovnih združenj v slovenskih skupnostih po svetu, oblikovanje njihove mreže in povezovanje, s slovenskimi poslovnimi klubi in med seboj, predlaga organiziranje »vseslovenskega gospodarskega foruma«, srečanja omenjenih združenj in posameznih slovenskih podjetnikov iz tujine in gostovanja »slovenskih« gospodarstvenih delegacij v Sloveniji, posebej pa omenja oblikovanje »izseljenških poslovnih združenj«. Poudarja, da bi ta dejavnost lahko pritegnila tudi mlajšo generacijo, poslovno sodelovanje pa med drugim predvideva tudi pripravo slovenske stojnice na gospodarskih sejmih, pomoč pri organizaciji obiska poslovne delegacije iz Slovenije v tujini in poslovnih organizacij v Sloveniji, sodelovanje na poslovnih konferencah ter pri gospodarski in turistični promociji Slovenije.

Dr. Zvone Žigon v svojem dopisu tudi poziva k predstavitvi že delujočih poslovnih klubov oziroma pregledu sedanjega stanja ter poudarja, da so na USZS-ju dobrodošli vsi predlogi in vprašanja v tej zvezi.

Rok je sicer že potekel, informacijo pa vseeno

objavljamo, saj so podatki s tega področja še aktualni. Stik: zvone.zigon@gov.si, ali na telefonsko številko +386 1 230 8011 (Zvone Žigon).
Marjana Mirkovič

24. november
Slovenski dom KPD Bazovica
Lucijan Marija Škerjanc
Spominski večer v počastitev Irene Baar

V klubski sobi Slovenskega doma KPD Bazovica je potekala prva predstavitev v organizaciji Fundacije Lucijana Marije Škerjanca (FLMŠ) v zamejstvu. Navzoče je v imenu društva pozdravil predsednik pevskega zbora Vitomir Vitaz, zatem pa je operna solistka Tatjana Kralj v imenu FLMŠ predstavila delovanje ustanove, ki sega v leto 2000 in ima za seboj vrsto projektov ter izdaj notnih zbirk, nosilcev zvokov in knjigo, ki je izšla ob stoletnici rojstva tega plodovitega skladatelja, priznanega pedagoga, izvrstnega pianista in glasbenega publicista, pa tudi dirigenta in organizatorja. Del tega gradiva je FLMŠ podarila tudi društvu KPD Bazovica.

V večer je obiskovalce vpeljala glasba, posnetki z zgoščenke s programom samospsevov v izvedbi znane slovenske sopranistke, pokojne Irene Baar, njihove vrhunske interpretinje. Poleg treh samospsevov z recitala samospsevov leta 1995 v Slovenski filharmoniji v izvedbi Irene Baar in ob klavirski spremljavi Alenke Šček - Lorenz smo prisluhnili še dvanajstim samospsevov iz antologije samospsevov Lucijana Marije Škerjanca iz leta 2004 na dvojni zgoščenki in ob klavirski spremljavi Andraža Hauptmana. Uglasbene so bile pesmi iz zakladnice kitajske lirike, Pavla Karlina, Frana Zbašnika, Alojza Gradnika, Arna Holza in Charlesa Baudelaira.

Sledil je posnetek intervjuja, objavljenega na programu Radia Slovenija leta 1964, ko je Lucijan Marija Škerjanc prejel Herderjevo nagrado. Da bi obiskovalci lažje sledili zanimivemu radijskemu pogovoru, je FLMŠ poskrbela, da so poleg zgoščenke prejeli tudi intervju v pisni obliki in tako boljše spoznali del njegove osebnosti in glasbene poti; s spremljajočimi posnetki v oddaji, ki jih je končal posnetek od-

lomka iz Sonetnega venca (nastopajoči Rudolf Francl, Samo Smerkolj, Tomislav Melač pod vodstvom Sama Hubada), pa so se tudi dodatno seznanili z delom bogate glasbene ustvarjalnosti Lucijana Marije Škerjanca.

Profesorica Irena Baar, hči Tatjane Kralj, je v projektu FLMŠ tudi kot tajnica odigrala pomembno vlogo. Irena Baar je želela, da se pesmi notografirajo in je leta 2004 posnela 52 samospsevov, dva so dodali po njeni prezgodnji smrti leta 2005, po njenih navodilih. Ker antologija zahteva vso dosegljivo dokumentacijo, kot je med drugim na predstavitvi povedala Tatjana Kralj, sta se iskanje in izdaja not zavlekla vse do danes. Samospevi so zdaj posneti, zbrani in objavljeni pa so tudi notni prevodi in teksti, kar vse sodi v antologijo, ki je v muzikološki obliki zelo zahtevna. Tatjana Kralj je tudi spomnila, da je Irena Baar še pred enajstimi leti menila, da bi bilo lepo iti med rojake v zamejstvu, o čemer je pisala tudi takratna revija Rodna gruda, in večer v Bazovici, prvi med rojaki, je bil obenem tudi spominski dogodek, posvečen Ireni Baar. Potekal je na dan njene smrti pred petimi leti.

V imenu društva se je Tatjana Kralj in sinu Lucijana Marije Škerjanca, Noelu Škerjancu, najlepše zahvalila tajnica KPD Bazovica Zdenka Jelovčan.

Marjana Mirkovič

Dimitrij Bonano, Tatjana Kralj in Noel Škerjanc.
Foto: Marjana Mirkovič

Lucijan Marija Škerjanc je osrednja osebnost tiste zaslužne slovenske skladateljske generacije, ki je s svojimi deli in pedagoško dejavnostjo utemeljila strokovno neoporečno glasbeno ustvarjanje pri nas. Bil je glasbenik širokih razgledov, šolan v Ljubljani, Pragi, na Dunaju, v Parizu in Baslu, v svojem delu pa mnogostranski: skladatelj, pedagog, kot tak dolga leta profesor kompozicije na Akademiji za glasbo v Ljubljani in nekaj časa tudi njen rektor, pianist, dirigent, glasbeni pisec in upravnik Slovenske filharmonije. V središču te plodovite dejavnosti pa je vendar vseskozi bila kompozicija. Še ne dvajsetleten se je s svojimi samospevi predstavil slovenski javnosti kot bogata, s pristnim ustvarjalnim zamahom obdarjena umetniška osebnost, nato pa je v dobrega pol stoletja ustvaril obsežen skladateljski opus, v katerem so z izjemo opere, kljub mladostnim poskusom v tej smeri, zastopane domala vse kompozicijske zvrsti, od mladini namenjene klavirske miniaturre in samospeva prek različnih solističnih, komornih, koncertantnih in simfoničnih del vse do velike celovečerne kantate. Med njegovimi skladbami so nekatere nastale kot prve svoje vrste v slovenski glasbeni literaturi. Stilno so korenine Škerjančeve glasbene govornice v pozni romantiki, krajši čas ga je pritegnel ekspresionizem, kar je manj znano in tudi manj značilno obdobje v njegovem skladateljskem razvoju, pretanjen čut za barvnost zvoka ga je vodil v bližino impresionizma, v odnosu do oblike pa je bil klasicist. Toda vsaka od teh prvin je v njegovem ustvarjanju dobila nekoliko oseben odtenek. Najznačilnejši za njegov umetniški temperament je lirizem pretežno temnih barv, ki se izraža v spevnih melodičnih lokih in bogati zvočnosti.

Za svoje skladateljsko delo je prejel veliko priznanj, med njimi nekajkrat Prešernovo nagrado, najvišje nacionalno priznanje za umetniško ustvarjanje zadnjic leta 1971 za življenjsko delo, avstrijsko Herderjevo nagrado in francosko odlikovanje Palmes académiques. Leta 1949 je bil izvoljen za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je v katalogu ob gradivu za razstavo zapisal dr. Danilo Pokorn.

Novico o novem muzeju v slovenski prestolnici nam je prijazno poslala diplomantka umetnostne zgodovine na ljubljanski filozofski fakulteti Iva Baršič Derenčin. Zahvaljujemo se ji za prispevek in ga objavljamo v celoti.

Odprt Muzej sodobne umetnosti

V teh dneh se na Reki veliko govori o Muzeju moderne in sodobne umetnosti, ki sta ga projektirala znana reška arhitekta Saša Randić in Idis Turato. Žal ta izjemni projekt zaradi muzejskih, finančnih in drugih razlogov ne bo ureničen. To dejstvo je potrdil tudi reški predstojnik za kulturo (Ivan Šarar, op. ur.). Upamo, da bo muzej kljub temu zgrajen, vendar ne v takšnem obsegu in času, kot je prvotno načrtovano.

V nasprotju z reškim položajem je svetel primer ljubljanski Muzej sodobne umetnosti Metelkova (MSUM). Slednji je odprl svoja vrata 26. novembra kot nova muzejska enota ljubljanske Moderne galerije (MG), za katero je ideja nastala že v devetdesetih. Direktorica Zdenka Badovinac in pokojni kurator, teoretik in prevajalec Igor Zabel sta oblikovala predlog, da se institucija (Moderna galerija) tako operativno (prostorsko) kot vsebinsko razdeli na dve enoti: na Muzej moderne umetnosti ob parku Tivoli in Muzej sodobne umetnosti na Metelkovi. Prvi naj bi bil posvečen modernizmu, 20. stoletju, razstavam del modernistične umetnosti s pripadajočo nacionalno zbirko umetnosti 20. stoletja. Drugi naj bi bil usmerjen v sodobno umetnost, v 21. stoletje, v razstave sodobnih umetnikov z mednarodno zbirko sodobne umetnosti Arteast 2000+, ki jo je takrat zasnovala Moderna galerija.

Novi Muzej sodobne umetnosti na Metelkovi (MSUM) je prostore dobil v nekdanji vojašnici JLA, ki so jo temeljito prenovili in razširili. Prenova je predvidela obnovo starega objekta nekdanje vojašnice ter dozidava novega, v obeh prostorih pa programe od razstav, depojev, knjižnice, dokumentacije do restavratorske delavnice. V pritličju bo na ogled umetni-

ški projekt e-flux video rental (EVR), donacija umetnikov Antona Vidokla in Juliete Aranda, ki je bil zasnovan kot videoarhiv, prostor za projekcije in brezplačno izposojevalnico videov.

Odprtje novega muzeja spremlja še donacija, in sicer stenske risbe na vhodu muzeja ter na notranji steni vhodnih vrat mednarodno uveljavljenega romunskega umetnika Dana Perjovschija.

Skupna investicijska vrednost po realizaciji je 7.050.000 evrov (4.981.000 evrov so namenili iz evropskih skladov, v višini 85 odstotkov za gradbeno-operativna izvedbena dela in opremo v skupni vrednosti 5.860.000 evrov, preostalo je zagotovilo ministrstvo za kulturo). Novi muzej obsega skupno 6000 kvadratnih metrov površine. Od tega so 3500 kvadratnih metrov površine pridobili s prenovo obstoječe stavbe, 2500 kvadratnih metrov površine pa je na voljo v prizidku.

Muzej sodobne umetnosti so odprli z dvema razstavama: s stalno postavitvijo mednarodne zbirke sodobne umetnosti Arteast 2000+ in prvo v seriji razstav, ki jo je z naslovom Muzej afektov pripravila mednarodna kuratorska ekipa. Stalna zbirka Arteast 2000+ je mednarodna zbirka sodobne umetnosti, ki je nastala kot prva zbirka povojne vzhodnoevropske avantgardne umetnosti na svetu in kmalu dobila več posnemovalcev s podobnim konceptom tako v Avstriji kot v Nemčiji. V zbirki je nekaj del, ki so jih dobili za drobiž, recimo Anisha Kapoorja ali Emilie in Ilje Kabakova, danes pa ti umetniki s svojimi deli na umetniškem trgu presejajo milijon evrov. Zbirka je bila prvič predstavljena javnosti leta 2000 v takrat še neobnovljenih prostorih vojašnice sedanjega Muzeja za sodobno umetnost na Metelkovi. Dela iz zbirke so se zatem umaknila v depoje, spet pa zaživele v galerijskem prostoru aprila letos v barcelonskem Muzeju za sodobno umetnost MACBA, kjer je na razstavi Muzej vzporednih narativov direktorica MG Zdenka Badovinac kot gostujoča kuratorica postavila izbor del iz obeh zbirk MG, nacionalne in mednarodne Arteast 2000+.

Razstava Muzej afektov izhaja iz vprašanja, kako obravnavati podobnosti in razlike na nov, drugačen način. Dela na razstavi so nastala med letoma 1956 in 1986, razlikujejo se tudi

okoliščine njihovega nastanka, ki segajo od totalitarnih režimov v nekdanjem vzhodnem bloku in socialistični Jugoslaviji do zatiranja v Španiji pod Francovim režimom in popartističnih, minimalističnih del iz severnoameriškega umetnostnega sistema. Ideja razstave ni toliko v interpretaciji umetniških del, temveč v izkušnji, ki jih ta dela ponujajo. V »afektu«, ko ga povzročijo. V učinku na nas.

V preteklih dneh so MSUM in obe razstavi že predstavili 160 direktorjem in kuratorjem muzejev in galerij za sodobno umetnost, ki so v Ljubljano prispeli na konferenco Cimama, združenja štiristotih predstavnikov vodilnih svetovnih razstavišč za sodobno umetnost. Gostila jih je Zdenka Badovinac, ki je bila lani v Šanghaju izvoljena za predsednico Cimama za mandat treh let. Gostje Cimama so bili z Muzejem za sodobno umetnost in obema razstavama zelo zadovoljni. Direktorica muzeja Zdenka Badovinac pa je poudarila, da se končuje več kot poldrugo desetletje čakanja na MSUM. Kot je dejala, si danes Ljubljane ni več mogoče predstavljati brez muzejskega kareja, kjer se je že delujočima Slovenskemu etnografskemu muzeju in Narodnemu muzeju pridružil še MSUM.

Kako bo muzej »učinkoval« na domače obiskovalce, kako bodo sprejeli in doživeli nove prostore ter obe razstavi, bomo lahko izkusili v prihodnosti.
Iva Baršič Derencin

Muzej sodobne umetnosti. Foto: www.rtvslo.si

26. november
Galerija Artiko, Ljubljana
Ljubezen je lepa kot mandolina

NAPOVED DECEMBER

Slovenščina v reškem vrtcu

Decembra se bo v reškem vrtcu v enoti na Mlaki predvidoma začel krajši program slovenščine. Pobudo sta dala še sveta slovenske narodne manjšine Reke in PGŽ v prejšnjem mandatu pod vodstvom Dušanke Gržeta in urednice Kažipot.

3. december, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Romeo in Julija (pa še kaj)

Akcijo, poznano kot *Ta veseli dan kulture*, je ministrstvo za kulturo RS začelo leta 2000, ob 200. obletnici pesnikovega rojstva. V sklopu akcije, ki je do danes prerasla v množičen kulturni dogodek, se bodo v številnih kulturnih ustanovah zvrstili brezplačne predstave, razstave, koncerti, predavanja, vodenja in delavnice. Kot so zapisali na ministrstvu za kulturo, se tako za Prešernov rojstni dan združita dostopnost in želja ljudi po kulturi.

V ljubljanski galeriji Artiko je potekal večer poezije in likovnih umetnosti. Gostji sta bili slovenska pesnica Vanja Strle iz Loške doline, ki je na letošnjem mednarodnem natečaju poezije v Italiji prejela nagrado kritike, svojo ustvarjalnost pa je kot ena od štirih tujih avtorjev lani predstavila tudi na poletnem projektu na ladji knjižarni ob hrvaški obali.

Poleg njene poezije sta na večeru sodelovali tudi slikarka Silvana Lautar iz Tršča, ki je na ogled postavila akrilne slike na temo narave, in ilustratorka Kristina Matičič Strle s svojimi nežno stiliziranimi risbami.

Vanja Strle je predstavila del svojega ustvarjanja iz zadnje, že desete dvojezične slovensko-hrvaške knjige z naslovom *Vprašaj magnolijo/Pitaj magnoliju*, ki je izšla leta 2010, v hrvaščino pa jo je uspešno prevedla Silvana Lautar. Program z naslovom *Ljubezen je lepa kot mandolina* je bil posvečen ljubezni kot temeljni energiji človekove duše, ki jo napaja vzhičenost nad lepoto in dobroto, in ju obenem tudi ustvarja. Kot pravi Vanja Strle, *Veš, jaz bivam zaradi ljubezni...*

Likovna umetnost v prepletu s poezijo in medsebojni pogovor avtoric, podan v intimnem okolju galerije - vse to je obiskovalcem seglo do srca. Škoda bi bilo, če podobnega večera ne bi ponovili v bližnjem sosledstvu avtorice ali rojstnem kraju prevajalke, v čabranskem prostoru, kjer bi do pravega izraza prišel tudi hrvaški prevod pesmi.

Marko Smole, prevod Marjana Mirković

Avtorice. Foto: Marko Smole

V Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki bo na programu dvajseta uprizoritev komedije *Romeo in Julija (pa še kaj)* na besedilo Vjeka Alilovića in v režiji Serda Dlačića.

Igrajo: Siniša Posarić (režiser Mario Knežak), Ivana Baković (hčerka Maja), Zdenka Jelovčan (igralka Mirela), Nataša Grlica (igralka Albina), Anita Hromin (igralka Sonja), Milan Grlica (igralc Dinko), Stojan Dragaš (Marino/Romeo), Kristina Lalić (Darija/Julija), Loredana Jurković (igralka Ivanka) in Alojz Usenik (selektor dr. Janez Butara). Šepetalec je Vitimir Vitaz, za tehniko skrbi Tolja Hromin, avtor fotografij za plakat je Istog Žorž, scenografija pa je delo dramske skupine. Komedijo je prevedla Jasna Zazijal - Marušić, gledališki list pa urednica Kažipot.

Kot je sporočila tajnica društva KPD Bazovica Zdenka Jelovčan, je dramska skupina s to predstavo spomladi 2012 povabljena v Ormož in Zagreb. Sicer pa so v skupini v pripravi tri krajše veseloligre, ki jih je pripravil prejšnji vodja Siniša Posarić, na programu pa ostaja še predstava Surround v vlogah Nataše Grlica in Anite Hromin.

Dramska skupina je jeseni dobila novo vodjo, Renato Fugošič (1988), diplomantko filozofske fakultete v Trstu z znanjem slovenščine, ki ima kljub mladosti več izkušenj s področja gledališča: lani in letos je bila asistentka na mednarodnem festivalu malih odrov na Reki, leto pred tem in julija 2008 asistentka izvršnega producenta na mednarodnem festivalu komornega teatra Zlati lev v Umagu, decembra 2008 pa je asistirala režiserju in igralcu Marcellu Crei v gledališki predstavi Atmosfere d'avanspettacolo v Trstu.

Marjana Mirković

3. december
Izlet v Čičarijo

Planinska skupina KPD Bazovica organizira izlet v Čičarijo. Informacije v tajništvu v uradnih urah.

3. december, 11.00
SIM, Ljubljana

Združenje Slovenska izseljenska matica (SIM) je prostovoljno in neprofitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupnih interesov pri razvijanju, širjenju, utrjevanju in poglobljanju stikov med Slovenci v domovini in po svetu. SIM je bila ustanovljena leta 1951, šestdesetletnico delovanja pa bo praznovala s slovesnostjo, ki bo potekala pod častnim pokroviteljstvom predsednika RS dr. Danila Türka.

Slovenska izseljenska matica (SIM) sodeluje z izseljenci, organiziranja letna srečanja (1956), likovne kolonije, poletne šole slovenskega jezika in vodi založniško dejavnost, ima zbran bogat arhiv fotografij in lastnih publikacij ter publikacij, ki jih izdajajo slovenska društva po svetu. Revijo Rodna gruda in pozne-

je Slovenija.svet je SIM izdajala petdeset let, vsako leto je izšel tudi izseljenski koledar, na štiri mesece pa revija v angleščini Slovenija Quaterly magazine. Z leti zbrana zgodovinska dokumentacija je tudi na vpogled javnosti v izseljenski čitalnici v prostorih SIM na Cankarjevi 1/II, ki je odprta vsak dan od 8-16h. Več: www.zdruzenje-sim.si

Marjana Mirković

4. december, 19.30
Palazzo Modello, Reka
Večer Antonina Dvořáka

V počastitev 170. obletnice rojstva priljubljenega skladatelja Antonina Dvořáka bo skupina Ensemble Contemporanea 21, ki jo vodi violinist Zdravko Pleše, izvedla štiri romantične skladbe in Sonatino za violino in klavir ter Klavirski kvintet v A-duru št. 2.

Skupino Ensemble Contemporanea 21 sestavljajo še Vjekostava Miculinić na violini, Aned Sngryan na violi, Ana Dražul na klavirju in Tetyana Sklyarenko na violončelu.

Marjana Mirković

Nastopajoči glasbeniki. Arhiv skupine.

6. december, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Retrospektiva 2011

Foto skupina KPD Bazovica, ki jo vodi Petra Aničić, mentor pa je Istog Žorž, bo pripravila novo razstavo. Na ogled bo izbor fotografij iz letošnjega leta.

6. december, 18.00
SKD Istra, Pulj
Miklavževanje

V sodelovanju s slovensko Bralno značko, ki bo poskrbela za knjige, in z učiteljico pouka slovenščine in slovenske kulture Dragico Motik, ki bo pripravila priložnostni kulturni program, bodo v društvu SKD Istra v Pulju letos namesto dosedanjih srečanj z Božičkom in dedkom Mrazom za enega najbolj priljubljenih dogodkov za najmlajše pripravili miklavževanje. Poseben gost večera bo znani slovenski pisatelj Tone Partljič. Več: www.skdistra.hr

7. december, 18.00
Muzej Mimara, Zagreb
Identiteta Slovenije - oblikovanje
za državo

Ob dnevu samostojnosti in enotnosti ter v sklopu dogodkov ob 20. obletnici samostojnosti Republike Slovenije bo v Muzeju Mimara odprta razstava z naslovom Identiteta Slovenije - oblikovanje za državo. Organizator dogodka je veleposlaništvo RS v RH v sodelovanju z društvom Slovenski dom iz Zagreba.

Razstava obsega opus oblikovalskih rešitev za mlado državo in njene institucije Miljenka Licula, enega najboljših slovenskih oblikovalcev. Istega dne bosta ob 15. uri v prostorih Muzeja Mimara tudi predavanji Miljenko Licul - oblikovanje za državo prof. Ranka Novaka in Računalniška grafika kot osnova za današnji dizajn vrednotnic prof. Vilka Žiljaka. Miljenko Licul (Vodnjan 1946-2009 Ljubljana) je bil vizionarški oblikovalec slovenske vizual-

ne identitete. Oblikoval je prve slovenske banke in kovance slovenskega tolarja, prvi slovenski potni list in novi biometrični potni list, novo podobo osebne, zdravstvene in vozniške izkaznice, niz poštних znank in drugo. Za življenjsko delo je leta 2008 prejel Prešernovo nagrado. Več: www.zagreb.veleposlanistvo.si, www.slovinci.hr
Marjana Mirković

7. december, 18.00
Kristalna palača BTC, Ljubljana
Predstavitvev zamejskega gospodarstva

V okviru decembrskega srečanja Društva poslovnih žensk FAM bo v novi Kristalni palači BTC-ja in v sodelovanju z Inštitutom za narodnostna vprašanja (INV) v Ljubljani potekala okrogla miza z naslovom Predstavitvev zamejskega gospodarstva. Kot je zapisano v vabilu, jo bo vodila direktorica INV-ja dr. Sonja Novak Lukanovič, sodelovali pa bodo dr. Breda Mulec z Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, predstavniki slovenskih gospodarskih organizacij iz Avstrije (Felix Wieser in mag. Marina Einspieler - Siegert iz Celovca), Italije (Andrej Šik in Majda Canziani iz Trsta ter dr. Boris Peric iz Gorice), Madžarske (Andrea Kovacs iz Monoštra) in Hrvaške (Marijana Košuta - Banković iz reškega Urada za Evropo, mag. Ignac Rupar kot predsednik Poslovnega kluba slovensko-hrvaških gospodarstvenikov v Zagrebu in uspešna podjetnica Barbara Antolič iz Varaždina, tudi predsednica Sveta slovenske narodne manjšine Varaždinske županije).
Marjana Mirković

8. december, 11.00
Druga gimnazija, Varaždin
Predstavitvev pouka slovenščine

V športni dvorani Druge gimnazije v Varaždinu bo slovesna predstavitvev pouka slovenščine v Drugi gimnaziji v Varaždinu, kar bo prvi takšen primer na ravni srednje šole na Hrvaškem. Kot je znano, je bila edina javna šola s slovenščino v učnem programu doslej OŠ Pečine na Reki. Pobudnik te novosti je Svet slovenske narodne

manjšine Varaždinske županije (VŽ), ki ga tudi v tem mandatu vodi Barbara Antolić, z večletnimi izkušnjami dela v politiki, je pa tudi županijska svetnica v okviru liste Socialnodemokratske stranke (SDP). K uresničitvi pobude je poleg pristojnih uradov VŽ in RH ter omenjene gimnazije pomagala Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, podporo pa sta izrekla tudi Ministrstvo za šolstvo in šport RS in Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Prijavljenih je 77 dijakov, pouk pa se bo, skladno s hrvaško zakonodajo in po modelu C ter na stroške RH, predvidoma začel 1. decembra. Učni načrt je pripravila profesorica slovenščine Mateja Pučko iz Ormoža, poučeval pa bo profesor Miroslav Gradeček. Barbara Antolić, ki je v vrsti številnih funkcij med drugim tudi podpredsednica SKD Nagelj v Varaždinu, in predsednik tega društva mag. Igor Šerdoner napovedujeta tudi skorajšnjo uvedbo slovenščine v osnovnih šolah zlasti v obmejnem pasu. Za ta pouk je po poslani okrožnici VŽ interes namreč izrazilo več kot petsto učencev, po neuradnih informacijah pa bi ga organizirali v sodelovanju slovenskega ministrstva za šolstvo, ki bi zagotovilo kader, in hrvaških osnovnih šol, v katerih bi pouk potekal, predvidoma v drugem polletju tekočega šolskega leta.

Marjana Mirković

8. december, 19.00

Kavarna Marijana, Matulji
Morena Brnčić, razstava
Zdravko Pleše, Novi dan

V matuljski kavarni Marijana bosta v sodelovanju z društvom Contemporanea na programu dva umetniška dogodka: predstavljena bo pesniška zbirka z naslovom Novi dan avtorja Zdravka Plešeta in odprta razstava akademske slikarke Morene Brnčić.

9. december, 18.00

SKD Istra, Pulj
Predpraznični obredi

V okviru prednovoletnega programa bo društvo obiskala kustosinja Slovenskega etnografskega muzeja (SEM) mag. Polona Sketelj. S sliko, fotografijami in filmi bo predstavila predpraznični

ne običaje v slovenskem domu v preteklosti, srečanje pa bo tudi priložnost za spomine, ki jih na ta čas hranijo rojaki v Pulju, in ogled s tem povezanih starih predmetov.

9. december, 21.00

K.U.N.S., Reka
Glasbeno-scenski performans
Marka Breclja

V Klubu umetnikov na Sušaku (K.U.N.S.) bo nastopil znani slovenski kantavtor in koprski aktivist Marko Breclj.

Marko Breclj, rojen leta 1951 v Sarajevu, je svojo glasbeno pot sicer začel kot violinist v kvartetu Trije črnci in v ljubljanskem triu Krik. Najprej je širše občinstvo opozoril nase kot kantavtor in šansonjer z nastopom na Mladinskem festivalu v Subotici leta 1974, ko je prejel tudi nagrado strokovne žirije. Istega leta je v sodelovanju z aranžerjem Bojanom Adamičem izdal ploščo Cocktail, za katero je prejel nagrado Sedem sekretarjev SKOJ-a. Na albumu je bila predstavljena tudi pesem Hiškar Rogač, ki jo je posnel z nekaterimi člani skupine Sedem svetlobnih let. Z njimi je Marko Breclj ustanovil rokovsko skupino Buldožer, v kateri je deloval kot pisec večine besedil in pevec. Eden izmed vrhuncev skupine je bila tudi plošča Pljuni istini v oči. V okviru te vsejugoslovanske atrakcije je Marko Breclj postal eden vidnejših frontmanov, vokalistov in avtorjev na jugoslovanskem rokovskem prizorišču ob koncu sedemdesetih let 20. stoletja. V skupini je ostal do leta 1979 in z njo posnel dve plošči ter soundtrack za film Živi bili pa vidjeli, ki je izšel tudi tudi kot mala plošča.

Nato je skupino zapustil in se vrnil h kantavtorstvu ter ustvaril nekaj pesmi, ki so v alternativnih glasbenih krogih postale hiti (npr. Parada, Radojka, Sexy disco hit itd.). S pesnikom Ivanom Volaričem - Feom sta združila svojo kreativnost v Duu Zlatni zubi. Leta 1983 in 1984 je vodil bend Marjanov čudni zajec. Leta 1986 je nato spet izdal kantavtorski album Desant na rt Dobre nade, konec osemdesetih let pa je svoje moči združil še s saksofonistom Primožem Šmitom in bas kitaristom Alešem Joštom v projektu Javna vaja. Kot gost je sodeloval z različni-

mi glasbenimi skupinami (SRP, Strelnikoff itd.).

Za njegovo delo sta značilni ironija in kritika malomeščanske družbe. Danes vodi Mladinski in kulturni center v Kopru in Društvo prijateljev zmernega napredka, je organizator še zapisal v vabilu.

Marjana Mirković

Marko Breclj. Arhiv organizatorja.

10. december, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Prednovoletni program

V prednovoletnem programu bodo nastopile skupine, ki delujejo v okviru Slovenskega doma KPD Bazovica: mešani pevski zbor, ki ga vodi Maja Dobrila, folklorna skupina pod vodstvom Martine Mičetić in recitatorji iz dramske skupine, ki jo vodi Renata Fugošič. Večer bosta posebej popestrila nastopa klope Kvarner in mladih harmonikarjev, bratov Mihelić.

12. december, 19.00
Galerija Juraj Klović, Reka
Happy birthday Mr. Artist

Hrvaško društvo likovnih umetnikov (HDLU) z Reke vabi na odprtje samostojne multimedijske razstave z naslovom Happy birthday Mr. Artist avtorja Dragana Karla Došena, umetniškega fotografa in dolgoletnega aktivnega člana in pevača v KPD Bazovica.

Dragan Karlo Došen se je rodil 12. decembra 1951 na Reki in tam leta 1998 diplomiral na teološki fakulteti. S fotografijo, filmo in multi-

medijo se ukvarja od leta 1983. Končal je filmsko delavnico na Visu v organizaciji Močvare iz Zagreba. Od leta 2009 deluje kot samostojni umetnik. Je član Hrvaške zveze samostojnih umetnikov, v HDLU se je vključil leta 2004, od leta 2000 je tudi član Hrvaškega društva katoliških novinarjev. Je fotoreporter mesečnika za kulturo Zvona. Veleposlaništvi Republike Hrvaške v Londonu in Tel Avivu sta ga leta 2003 povabila, da ob podpori sredstev Ministrstva za kulturo RH postavi na ogled svoja dela. Prvo samostojno razstavo je imel leta 1999, na skupinskih razstavah pa sodeluje že od leta 1975 (FK Oko, Zagreb). Dragan Karlo Došen je tudi avtor idejne zasnove za številne projekte, ki sta jih stroka in javnost ocenili pozitivno, so še zapisali v vabilu HDLU-ja.

Marjana Mirković

13. december, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Hribi 2010

Vodja planinske skupine KPD Bazovica Darko Mohar bo predstavil predavanje z naslovom Hribi 2010.

14. december, 18.00
Seja svetov SNM Reke in PGŽ

Sveta slovenske narodne manjšine (SNM) Mesta Reka in Primorsko-goranske županije se bosta sešla na treji redni seji, ki bo znova skupna. Vodila jo bosta predsednika Boris Rejec in Dimitrij Jelovčan Bulatović, beseda pa bo poleg finančnega stanja in načrtov za prihodnje tekla še o položaju, v katerem sta se - zaradi čakanja na registracijo v ministrstvu za upravo - znašla oba sveta.

15. december-31. januar, 19.00
PPMHP, Reka
Leteči človek Stanko Bloudek

V organizaciji Tehničnega muzeja Slovenije in v sodelovanju z reško Zvezo za tehnično kulturo bo v Pomorskem in zgodovinskem muzeju Hrvaškega primorja na Reki odprta razsta-

va z naslovom *Leteči človek* Stanko Bloudek. Razstavo o tem vsestranskem športniku, izumitelju in začetniku gradnje velikih smučarskih skakalnic so pripravili avtorji dr. Sandi Sitar, mag. Boris Borovinsky, dr. Iztok Durjava, dr. Sonja Ičko, Jelko Gros in Tomaž Verdnik. Razstava je bila 21. septembra odprta tudi v Slovenskem domu v Zagrebu, ob tej priložnosti je izšla tudi zanimiva zgibanka, ki jo je pripravila tajnica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb Agata Klinar Medaković in nam jo tudi prijazno posredovala za objavo, za kar se ji zahvaljujemo.

Marjana Mirković

Vabilo za razstavo v Slovenskem domu v Zagrebu.

17. december

Tršče

Folklorna skupina KPD Bazovica

Kot so sporočili iz KPD Bazovica, bo folklorna skupina, ki jo vodi Martina Mičetić, 17. decembra nastopila na božični prireditvi v Tršču.

17. december

Studio 14, RTV Ljubljana
Slovenska zemlja v pesmi in besedi - Za gorami

Na jesenski javni razpis RTV Slovenija, namenjen iskanju in zbiranju ljudske glasbene dediščine med Slovenci v zamejstvu in po svetu, ki je v okviru oddaje Slovenska zemlja v pesmi in besedi nastal znotraj Prvega programa Radia Slovenija, so se prijavili tudi rojaki iz Gorskega kotarja in društva SKD Istra iz Pulja. Njego-

va predsednica Klauđija Velimirović nam je to sporočila z velikim zadovoljstvom in ponosom, da je bil tudi njihov zbor uvrščen v ta program.

Na razpis, usmerjen v iskanje ljudske glasbe tudi med Slovenci v zamejstvu, so se lahko prijavili pevci, godci, skupine, folkloristi in drugi. Prijavljena vsebina je morala biti zares ljudska, ne pa zborovska, narodnozabavna, domoljubna ali kaj drugega, vsebina, ki prehaja iz roda v rod in katere avtor ni poznan. Predpisana je bila tudi glasbeno občutena izvedba, ki jo je ocenila strokovna komisija. K izbranim izvajalcem se je potem odpravila radijska snemalna ekipa in v njihovem okolju posnela glasbo, ki bo objavljena na zgoščenki. Cilj projekta je bil celovit izbor, ki bo izšel na zgoščenki in bo predstavljen v živo na javni radijski oddaji, v soboto 17. decembra 2011, ko se bodo srečali Slovenci, ki živijo zunaj domovine matične kulture.

Marjana Mirković

18. december, 19.00

Cerkev Sv. srca, Kaštel-Pulj

Pevski zbor SKD Istra v Pulju, ki ga vodi Paola Stermotić, bo tudi letos pripravil božični koncert. Nastop bo v cerkvi Sv. Srca, vstop prost.

GORSKI KOTAR

9

Nastaja nova knjiga o knjižnicah

Gorski kotar je območje na severozahodu Republike Hrvaške, ki v velikem delu meji na Republiko Slovenijo. Zgodovinske in kulturne vezi med narodoma, ki ju deli oziroma povezuje reka Kolpa, so zato vedno bile močne. To se kaže tudi v knjižnicah Gorskega kotarja, zlasti v tistih na območju Čabra.

Večletno raziskovanje zgodovine in razvoja goranskih knjižnic je tema doktorske disertacije mag. Karmen Delač - Petković, ki je tudi sama knjižničarka. Zagovor obsežnega dela bo predvidoma prihodnje leto, ta prva in vseobsegajoča raziskava goranskih knjižnic pa bo, kot je pričakovati, vsebovala pregled vseh nekdanjih in današnjih goranskih knjižnic.

Raziskovanje je pokazalo, da so bile prve knjižnice odprte pri ljudskih (trivialnih) šolah, katerih učitelji so bili dolžni urediti svoje šolske knjižnice in skrbeti zanje. Namenjene so bile učencem, pa tudi učiteljem.

Ob koncu 19. st. so se v Gorskem kotarju začele odpirati čitalnice, večinoma namenjene določnemu sloju odraslih bralcev. Zato se te razlikujejo tudi po nazivu (narodna, ljudska, hrvaška, čitalnica zaposlenih pri železnici ...) in po storitvah, ki jih ponujajo svojemu članstvu. Ščasoma ni bilo več dovolj zagotavljati nakup dnevnega tiska in organizirati razstave, predavanja in plesе, temveč so čitalnice začele kupovati tudi knjige in tako počasi, a zanesljivo, preraščajo v knjižnice. Zato se nekatere goranske knjižnice še danes imenujejo "knjižnica in čitalnica".

Danas v Gorskem kotarju obstajajo šolske, narodne, cerkvene in zasebne knjižnice, večje kraje, ki nimajo svoje knjižnice, pa obiskuje županjski bibliobus. Obstaja tudi več knjižnic, ki niso del mreže narodnih knjižnic, ker so registrirane kot društva. Te, žal, nimajo urejenega financiranja, kar njihovim prostovoljcem pri delu povzroča velike probleme.

Posebno poglavje dela govori o zasebnih knjižnicah in predstavlja knjižnice premožnih goranskih družin, kot so Lončarić, Ghyczy, Čop - Smole, Ožbolt - Čorak, Vilhar, Janeš - Lipovac. O nekaterih izmed njih je zelo malo sledi, druge pa so skoraj v celoti ohranjene in pomenijo kulturno zakladnico slovenskega in hrvaškega naroda, za zdaj pa so premalo znane v javnosti. Izjema je knjižna zbirka družine Čop - Smole, ki jo skrbno hranijo v Palčavi šiši, prvi zasebni etnološki zbirki v Gorskem kotarju.

Avtorica omenja tudi zadržne in gasilske knjižnice ter knjižnice pri kulturnih domovih, pa tudi knjižnici pri žagah v Lividragi in na Milnških knjižnic. Upravičeno je pričakovati, da bo to doktorsko delo, ki ga bogatijo številni izvorni dokumenti in fotografije, kmalu tiskano v obliki knjige in dostopno vsem bralcem, ki jih zanima nenavadna in burna zgodovina goranskih knjižnic, je ob koncu daljšega odgovora na našo prošnjo zapisala avtorica mag. Karmen Delač - Petković, ki se ji najlepše zahvaljujemo.

Mag. Karmen Delač - Petković, prevod Marjana Mirković

Palčava šiša, Plešće: del knjižnične zbirke. Arhiv avtorice.

Rojakinja Marija Šenk z Reke nam je za objavo poslala svojo pesem, za katero se ji najlepše zahvaljujemo.

Domotožje

Kje sem doma?
Tam, kjer me kdo rad ima,
kjer se dobro počutim
in kjer nekoga ljubim.

Rojena sem tam (tukaj).
Odšla sem, ali me vleče nazaj.
Kje je moj raj?
Kjer sem rojena ali kjer sem zdaj?

Težko je povedati, kje je lepše,
kje bi bila rajše.
Tukaj, tam, tukaj, tam, pa saj sama ne
znam.

Vem le, da sem srečna,
mogoče je ljubezen večna
za doma oba.
pa kjer koli bi bila.

Marija Šenk
Reka, november 2011

IZ DRUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

25. november
SKD Istra, Pulj
Volilna skupščina

SKD Istra je na volilni skupščini za naslednje štiriletno obdobje znova izreklo zaupanje do-

sedanji predsednici Klauđiji Velimirović. Izvoljeni so bili tudi namestnica predsednice Marija Langer in trije člani predsedstva, Antonija Bubić, Bojana Hrobat in Janez Velkavrh.

Klauđija Velimirović je ob tej priložnosti predstavila svoj pogled na dejavnost društva v prihodnje in ga strnila v program, ki na več straneh obsega predloge za ohranitev jezika ter vsebinsko obogatitev dejavnosti društva, pri čemer so upoštevane razmere, ki narekujejo varčevanje. Med drugim se zavzema tudi za povezovanje z Uradom za Evropo na Reki in vključitev v projekte na razpisih za evropska nepovratna sredstva.

Marjana Mirković

NOVO NA KNJIŽNIH POLICAH

Stanislav Škrbec: *Reška zvezda
Gutenbergove galaksije*

Med rojaki, s katerimi nas je v stik pripeljalo njihovo zanimanje za študijo o reško-slovenskih vezeh Fluminensia Slovenica avtorja dr. Irvina Lukežiča, je tudi Stanislav Škrbec, upokojeni novinar Novega lista. Zelo zanimiv sogovornik nam je ob tej priložnosti za društvo KPD Bazovica podaril svojo knjigo z naslovom *Reška zvezda Gutenbergove galaksije (Riječka zvijezda Gutenbergove galaksije)*, ki je izšla leta 1995 pri založbi *Tiskara Rijecka* in za katero se mu najlepše zahvaljujemo.

Gre za reprezentančno izdajo obsežnega dela na več kot štiristo straneh, razdeljenega na tri dele: prvi ima naslov *Reka* v središču glagoljškega tiskarstva in s strnjnim pregledom zgodovine tiskarstva govori o nastanku knjige in tiska ter prvih tiskarnah na Reki in v Primorju; drugi del z naslovom *Reško tiskarstvo* od osnutka prve tiskarne za izdaje v latinici (1779) do konca druge svetovne vojne (1945) prinaša vpogled v obdobje živahnega razvoja na tem področju in prvih časopisov; tretji del pa ima naslov *Petdeset let burne zgodovine Tiskare Rijecka* z osrednjo vlogo Novega lista in se končuje s poglavjem *Na pragu tretjega tisočletja* in zastavljenim vprašanjem o usodi tiskane besede.

Izčrpno in bogato dokumentirano delo ima obilico fotografij in fotokopij, obsežno bibliografijo na šestih straneh, dodaja pa tudi priložnost z imenskim kazalom vseh zaposlenih v časopisno-založniškem podjetju *Novi list* in z njim združeni Narodni tiskarni, povzeto iz enotne matične knjige zaposlenih od leta 1945 do 1995, s skupno 2742 imeni in priimki z rojstnimi podatki.

Marjana Mirković

Naslovnica zanimive knjige, ki jo je društvu prijazno podaril avtor Stanislav Škrbec.

NAPOVED 2012

Januar 2012
Planinska skupina KPD Bazovica

- 8. januar
Izlet v Istro
- 15. januar
Pohod na Viševico
- 21. januar
Snežnik: tečaj uporabe zimske opreme
- 27. januar
Triglavski narodni park, predstavitev knjige

Gostovanja 2012 KPD Bazovica v Sarajevu

MePZ in folklorna skupina KPD Bazovica bosta na začetku maja gostovala pri slovenskem kulturnem društvu Cankar v Sarajevu, njihov zbor pa bo na Reki nastopil mesec dni pozneje

Razstava 2012 So Ei

Reška rojakinja Ksenija Grabusin, mojstrica ikebane z diplomom japonske akademije Sogetsu in umetniškim imenom So Ei, Kaptjica rose, bo v Mestnem muzeju na Reki v sodelovanju z umetniškim fotografom Lucianom Bibulićem postavila na ogled fotografije svojih mojstrov, ki so nastajale v vseh letnih časih od spomladi 2010 do konca tega leta. Pokroviteljstvo nad razstavo, ki jo podpira veleposlaništvo Republike Slovenije v Republiki Hrvaški, je potrdil reški župan Vojko Obersnel, finančno podporo pa je pričakovati od japonske fundacije za kulturo.

Marjana Mirković

Foto: Luciano Bibulić

Novo glasilo

Bralce znova vabimo k sodelovanju pri izbiri imena za novo glasilo. Predloge lahko pošljete na telefon ali naslov elektronske pošte izdajateljev ali urednice.

Monografije

Tik pred izidom sta dve monografiji: o Alojzu Useniku avtoric dr. Barbare Riman in dr. Kristine Riman v založbi KPD Bazovica ter o slovenskih športnikih na Hrvaškem avtorja Eduarda Hemarja, vodje Sekcije za zgodovino telesne kulture in športa pri Hrvaškem nacionalnem svetu za zgodovinske znanosti, in v založbi Slovenskega doma v Zagrebu. Pri zbiranju podatkov za knjigo je več informacij o plavalnem športu posredoval reški rojak Igor Jenul. Del njegovega zapisa o tem objavljamo ob koncu Kažipota v rubriki Iz slovenske dediščine.

Slovenski dom v Zagrebu v letu 2012 pripravlja še eno pomembno monografijo, o slovenskih slikarjih na Hrvaškem avtorice Polone Juričić, ki za glasilo Novi odmev že vrsto let skrbno spremlja tudi kulturne dogodke predvsem v hrvaški prestolnici.

Alojz Usenik. Foto: Marjana Mirković

Poletni tabor Palčava šiša, Plešče

Palčava šiša načrtuje organizacijo raziskovalne delavnice v obliki tabora, z mladimi strokovnjaki ter študenti in dijaki, a tokrat tudi z udeleženci iz Konservatorskega zavoda na Reki. Znova je predvidena organizacija prireditev v domačem narečju in z osrednjim srečanjem s pohodom na Sveto goro, nadaljevali bodo sne-manje videomateriala in izdelavo DVD-jev v domačem narečju, s predstavitvijo žive in materialne dediščine, okolice in načina življenja prebivalcev. Napovedujejo tudi nadaljevanje restavriranja in konzerviranja predmetov iz

zbirke ter organizacijo likovne delavnice in z njo povezanega seminarja o stavbni dediščini. Povzeto iz načrta o dejavnosti Etnološke zbirke rodbine Čop Palčava šiša Plešce avtorja Marka Smoleta

Obletnice 2012

V letu 2012 bo več obletnic:

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem bo praznovala dvajsetletnico delovanja, tako kot društvo SKD Triglav v Splitu, KPD Bazovica na Reki pa bo slavila 65 let svojega obstoja, proslava bo predvidoma 17. novembra, njena planinska skupina (PS) pa bo praznovala svoje prvo desetletje, slavnostna akademija je načrtovana za 21. april.

Leta 2012 bo minilo tudi sto let od rojstva Josipa Gorupa, ki je pomembno vplival na razvoj Reke. V rojstni vasi Slavina bo tamkajšnje istoimensko kulturno društvo predvidoma junija pripravilo veliko slovesnost, na kateri bodo nasproti Kulturnega doma odkrili doprsni kip Josipa Gorupa, ob tej priložnosti pa bosta predstavljene tudi brošura Vitez Josip Gorup pl. Slavinjski avtorice dr. Vesne Bučič, ki je izšla kot peti zvezek v zbirki Slovenski prispevek k županijski dediščini aprila letos, in slovenska izdaja študije Fluminensia Slovenica avtorja dr. Irvina Lukežiča, ki obsega posebno poglavje o Josipu Gorupu in ki sta jo založila sveta slovenske narodne manjšine na mestni in županijski ravni v preteklem mandatu (2007-2011).
Marjana Mirković

bila ustanovljena v okviru prizadevanj za celovito obveščanje o delovanju in ustvarjanju Slovencev v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem, kot je Kažipot že pisal. V tej zvezi se je zavzemala za vzpostavitev spletne strani v sklopu MMC RTV SLO. V ta namen je RTV Slovenija organizirala več izobraževalnih delavnic, ki sta se jih iz Hrvaške udeležila diplomirana novinarja Kristian Stepčić Reisman in Agata Klinar Medaković, drugih zainteresiranih novinarjev žal ni bilo. Spletna stran je po tehnični plati že vzpostavljena, glede vsebin pa je dogovorjeno, da bodo zamejski mediji (Italija, Avstrija, Madžarska) prenašali svoje objave, medtem ko je Hrvaška, ki nima (več) medija, ostala ob strani. Predstavniki RTV Slovenija so na predhodnem sestanku 27. septembra, sklicanem kot pogovor z generalnim direktorjem Markom Filtijem, na katerega je bila povabljen tudi krovna organizacija Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, izrazili pričakovanje o povzemanju vsebin iz Kažipota. Njegova urednica je sicer zagotovila vnos vsebin do konca leta, posebej pa je opozorila na vprašanje nadaljnje priprave in sodelovanje novinarjev iz Zagreba in Pulja ter morebitnih novih sodelavcev z drugih območij. Sredstev za to dejavnost, kot ji je rečeno, namreč ni, niti v krovni organizaciji niti na RTV Slovenija. Preostane torej le pričakovanje, da bo v morebitnih premišljenih slovenskih organizacij o razvoju slovenske skupnosti na Hrvaškem lepega dne morda le prepoznani tudi pomen medijske navzočnosti na spletu slovenske nacionalke in da bo ta vključen v načrte za prihodnje.
Marjana Mirković

AKTUALNO

RTV Slovenija
Spletna stran za zamejstvo

Na seji komisije za programske vsebine RTV Slovenija, namenjene Slovincem v sosednjih državah, 27. oktobra, je med drugim sklenjeno, da bo spletna stran naposled predstavljena na začetku decembra. Komisija programskega sveta RTV Slovenija za programske vsebine, namenjene Slovincem v sosednjih državah, je

ZAHVALA

Vodja službe za nabavo, obdelavo in zaščito gradiva v Mestni knjižnici (MK) na Reki, višja knjižničarka Milka Šupraha - Prišič, je v imenu te ustanove na naslov urednice Kažipota, ki je gradivo osebno prinesla, poslala zahvalo za prejete publikacije v letu 2011. Zahvala je namenjena svetoma slovenske narodne manjšine v prejšnjem mandatu (2007-2011) kot založnikoma več publikacij, podarjenih MK (Fluminensia Slovenica, Božena Vilhar, Palčava šiša, Vitez Josip Gorup pl. Slavinjski, Hišna imena v župniji Tršće).
Marjana Mirković

O društvu Primorje

O zgodovini plavalnega športa na Reki govorita monografiji kluba Primorje, ki sta izšli ob sedemdesetletnici in stoletnici kluba.

Prvih sto godina Primorja - 1908-2008 je vsebinsko manj bogata predvsem z imeni kot monografija o klubu Victoria-Primorje, ki je izšla ob sedemdesetletnici kluba.

Victoria je prvo ime kluba oziroma športne družbe, v kateri so začeli z nogometom, imeli tudi košarko in rokomet in celo boks in še druge športe, danes pa obsega plavanje, vaterpolo, sinhrono plavanje, skoke v vodo in samostojen klub daljinskega plavanja, ki nosi tudi ime Primorje. Upati je, da bosta kmalu nastala tudi sekcija Masters in klub za več generacij veteranov, in to v vseh zgoraj omenjenih plavalnih športih. Mladih članov je zelo veliko, kar je pohvalno.

Klub Victoria sta leta 1908 kot nogometni klub utemeljila dijaka gimnazije na Sušaku, Kukla in Haramija, sestanek pri osnutku je organiziral Romano Prestini, botra novemu klubu Victoria pa sta bila Toni Medanič in Stipe Mateljan. Po vzoru češke Slavije je imel klub rdečo in belo barvo, kar je bilo takrat izražanje nacionalnega občutka s povezavo tudi na slovanske Čehe. Ti podatki so povzeti po knjigi, katere avtor je Boris Perović.

Kmalu po nogometu je klub organiziral še rokomet, hazeno - to je češkoslovaška varianta rokomet -, kegljanje, mečevanje, tenis, boks, atletiko, košarko, planinarstvo, smučanje in nekoliko pozneje tudi plavanje in vaterpolo.

Na plaži Klotilda na Pečinah in na plaži hotela Jadran je Rudolf Reš 1. julija 1914 ustanovil plavalno sekcijo kluba Victoria (v hotelu Reš na Pečinah so se v obdobju pred prvo svetovno vojno shajali tudi člani takratnega slovenskega društva, op. ur.), pred tem pa se je zvrstilo več prireditev tudi na plaži bratov Josipa in Adolfa Straussa na Brajdici in prva plavalna revija leta 1912 v reški lukii. Brata Strauss sta že leta 1899 zgradila plažo, pozneje imenovano Gradsko kupališče na drugem bregu Rječine.

Prvi referent plavalne sekcije v klubu je bil Dorde Banjanin, prvi trener pa Rudolf Reš, ki je začetnik športnega plavanja na Sušaku. V obdobju 1918-1927, po prvi svetovni vojni, ki je prekinila športno dejavnost, so med pomembnimi plavalci kluba Victoria tudi športniki slovensko zvenceh priimkov, kot je npr. I. Golob, v obdobju 1928-1937 pa najdemo imena Karol Vidmar, Bob Potočnjak, Toni Štrucelj, ki so imeli evropsko pomembne rezultate. Težko je reči, ali so čutili, da so slovenskega rodu, prvič zato, ker je bil Sušak izjemno homogen, kar zadeva lokalno pripadnost in so se ljudje čutili predvsem Sušaćane, še posebno pa zato, ker je bila blizu državna meja; po drugi strani pa sami priimki zahtevajo posebno raziskavo, saj jih je veliko, med njimi tudi omenjeni, zastopanih pri obeh narodih. Med poznejšimi generacijami bi omenil obdobje med letoma 1948 in 1957, ko sta najprej kot plavalca in vaterpolista, potem pa kot trenerja vidna Igor in Boris Koprivnikar, kot plavalca pa Alješa Lavrenčič. Od 1958 do 1967 sta v klubu izjemno aktivna brata Koprivnikar ter izvrstni plavalec Aleksej Ternovec, v letih 1968-77 pa plavalca Ingrid Černe. Tu je še plavalec in pozneje trener Ferdo Hitrec, s priimkom, ki ga srečamo v Sloveniji in na Hrvaškem (priimek Hitrec je pogost v mestu Škalce pri Slovenskih Konjicah). Zelo uspešna sta tudi Igor Štrucelj v vaterpolu in njegova sestra Lea Štrucelj v plavanju. V obdobju prvega desetletja po letu 2000 je bil plavalni trener Leo Škerjanc.

Igor Jenul

Slovenija - kraška dežela

Reški rojak Robert Pač, ki je skupaj soprogo navdušen jamar, nam je poslal zanimiv prispevek o slovenski naravni dediščini. Zanj se mu zahvaljujemo in ga objavljamo v celoti.

Slovenijo običajno poznamo kot gorato deželo. A narava Slovenije skriva pod svojim površjem enako čudovit svet - svet kraškega podzemlja. Ker je pred našimi pogledi bolj skrit, je svet kraških jam marsikomu neznan. Dobro ga poznajo jamarji, raziskovalci, ki z veliko vnemo in radovednostjo odkrivajo stotine kilometrov podzemnih rogov pod slovenskim površjem.

Jame so obsežni sistemi naravnih podzemnih votlin, ki nastajajo v osrčju nekaterih kamnitih masivov. Včasih se odprejo na površje in takrat lahko človek vstopa v skrivnostne podzemne rove. Jame so večinoma izdolbene v kamninah, imenovanih apnenec in dolomit. Ti kamnini postopoma raztaplja voda, potoki s površja prodirajo skozi sisteme razpok v kamninah v notranjost kraškega masiva in na svoji poti oblikujejo jame. Ozemlje, za katerega je značilno podzemno pretakanje voda, imenujemo kras. Kras pokriva skoraj 45 % slovenskega ozemlja in povsod, kjer je kras, najdemo tudi jame. Tako ne samo po deležu kraškega ozemlja, ampak tudi po pečatu, ki so ga kraški pojavi dali celotnim pokrajinam in načinu življenja, lahko rečemo, da je Slovenija kraška dežela. Še več! Svet je spoznal Slovenijo najprej po njenem Krasu, pokrajini v zaledju Tržaškega zaliva, ki je dala ime vsem podobnim pokrajinam po svetu. Posebnosti krasa je že v 17. stoletju opisoval Janez V. Valvasor, za njim še številni drugi. Tako so se denimo zaradi iskanja pitne vode za mesto Trst raziskovalci spustili v 329 m globoko jamo Labodnica pri Trebčah, ki danes leži na ozemlju Italije, in na dnu dosegli podzemni tok reke Reke, za katero so pozneje ugotovili, da ponikuje v Škocjanskih jamah, najpomembnejši jami na Krasu.

Radovednost raziskovalcev iz tistih davnih časov ni presahnila in jamarji se še danes podajajo v podzemlje. S čim se pravzaprav ukvarjajo? Njihova poglavitna dejavnost je odkrivanje in raziskovanje jam. To je delo brez konca in kraja, je telesno naporno in polno težav, a je raziskovanje kljub temu zabavno in navsezadnje tudi družabno, saj jamar nikoli ne dela sam. Jamarji pomagajo tudi znanstvenikom, ki za svoje delo potrebujejo podatke o podzemlju, sami pa jih ne morejo pridobiti. Za varno in učinkovito raziskovanje jam jamarji potrebujejo veliko znanja, kot denimo o uporabi vrhne tehnike za spuščanje v brezna, o tem, kako se varno gibati po jami, kako pomagati pri nesreči in še veliko drugega, kar se naučijo na jamarjskih tečajih.

In katere so najpomembnejše slovenske jame? Res ni preprosto izločiti nekaj najpomembnejših jam v Sloveniji, saj so mnoge pomembne zaradi svojih dimenzij, izjemne favne, zgodovinske vloge in ne nazadnje svoje lepote. V

Sloveniji je namreč znanih več kot 10.000 jam! Njihova skupna dolžina rogov znaša 704 kilometre, globina pa 242 kilometrov. Pa vendar, najgloblja slovenska jama je Čehi II s svojimi 1533 m globine in več kot 5 km dolžine, najdaljša pa je še vedno Postojnska jama s skoraj 20 km dolžine rogov.

V zadnjih letih postaja varstvo jam in krasa v celoti čedalje pomembnejša naloga jamarjev. Jame so zelo občutljivo okolje, ki ga človek s svojo dejavnostjo zlahka poškoduje ali uniči, za odpravo posledic pa so potrebni geološko dolgi časi. Podzemni svet ogrožajo tako nevestni prebivalci kraškega površja, ki v brezna odmetavajo odpadke in v prepustna kraška tla izpuščajo odpadne vode, kakor tudi jamarji, ki med raziskovanjem včasih nehote poškodujejo kapniško okrasje ali vznemirjajo živali v jamah. Za učinkovito varstvo jam je treba še naprej ozaveščati in izobraževati tako jamarje kot javnost, saj so kras in njegove jame neprecenljivo slovensko naravno bogastvo.

Robert Pač

Kapniško okrasje v kraški jami.
Foto: Robert Pač

Med letošnjimi podvigi planinske skupine KPO Bazovica je tudi vzpon na Triglav. Diana in Mario Aničič, Mirjana Brumrnjak in Dánis Jurč. Arhiv Marla Aničiča.

Vešeposlaništvo Republike Slovenije v RH
Alagovićeva 30, 10 000 Zagreb, RH

Vešeposlanik: Vojko Volk

Konzularni oddelek, uradne ure:

ponedeljek od 9,00 do 12,00
sreda od 9,00 do 12,00 in od 14,00 do 16,30
petek od 9,00 do 12,00
tel.: + 385 1 63 31 014, + 385 1 63 11 015
faks: + 385 1 46 80 347
eL pošta: vzg@zavst.hr
spletna stran: <http://zagreb.vešeposlaništvo.si>

Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:

med tednom: od 16,30 ure
koniec tedna in ned. prazniki: 24 ur
tel.: +385 98 462 666

Generalni konzulat RS, Split
Častni konzul Branko Roglič

tel./faks: +385 21 389 224
eL pošta:
generalni.konzulat.rep.slovenijewest.t-com.hr
uradne ure: ponedeljek-petek od 9,00 do 13,00

KONZULARNI DNEVI Prošnja

V imenu številnih rojakov in drugih zainteresiranih obiskovalcev konzularnih dni, ki so nam zaradi ukinitve teh srečanj izrazili obžalovanje in željo po njihovi vnovični vzpostavitvi, prosimo slovensko vešeposlaništvo na Hrvaškem in pristojne naslove v Sloveniji, če lahko preverijo vse možnosti za nadaljevanje teh pomembnih in zelo koristnih srečanj na terenu.

Kot je Kažipot že pisal, so bili konzularni dnevi v drugi polovici leta ukinjeni, kot razlog je bilo omenjeno varčevanje. Naj znova opozorimo, da gre za srečanja, ki so bila zlasti v zadnjem letu dni, ko so bila organizirana načrtovano in v sodelovanju z vsemi slovenskimi organizacijami na Hrvaškem, edino mesto za pridobitev uradnih in verodostojnih informacij v razmerah, v katerih slovenska skupnost premore le ljubiteljska društva in manjšinsko samoupravo.
Marjana Mirković

2012.

MIR

LJUBEZEN

PRAVILNO
DELOVANJE

RESNICA

NENASILJE

DAJ 5! (V ČLOVEŠKIH VREDNOT)

KAŽIPOT V NOvem LETU

B. Pivec